

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

”Mielellään osallistutaan”

Kontioniemen vastaanottokeskuksen somali- ja kurdiasukkaiden vapaa-ajanviettoiveiden kartoittaminen

Krista Säkkinen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma 210 op

05/2010

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Krista Säkkinen	Sivumäärä 45 ja 5 liitesivua
Työn nimi ”Mielellään osallistutaan” Kontioniemen vastaanottokeskuksen somali- ja kurdiasukkaiden vapaa-ajanviettoiveiden kartoittaminen	
Ohjaava opettaja Jatta Herranen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Kontioniemen vastaanottokeskus, Iiris Mustonen	
Tiivistelmä <p>Vastaanottokeskusten tehtävä on järjestää turvapaikanhakijoille tarvittavat peruspalvelut turvapaikka-prosessin ajaksi. Keskeisiä palveluja ovat majoitus, toimeentulon varmistaminen sekä välttämättömät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muu välttämätön perustarpeiden turvaaminen.</p> <p>Tämä opinnäytetyö on tehty Suomen Punaisen Ristin ylläpitämälle Kontioniemen vastaanottokeskukselle. Kyseessä on tarvelähtöinen kartoitus Kontioniemen vastaanottokeskuksen somali- ja kurdiasukkaille. Kartoituksen tavoitteena oli selvittää asukkaiden toiveita vastaanottokeskuksen ohjatuista vapaa-ajan toiminnoista. Päätehtävänä oli tuottaa tietoa, jota hyödynnetään vapaa-ajan toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa.</p> <p>Ammattialalle tämän opinnäytetyön aihe on tärkeä, sillä turvapaikanhakijoiden sekä maahanmuuttajien parissa tehtävässä työssä kotouttamisella on suuri merkitys. Erilaisten aktiviteettien sekä mielekkään tekemisen avulla kotouttamista voidaan parantaa, joten vapaa-ajan toiminta voi olla yksi menetelmä kotouttamiseen. Osallisuus ja itsensä aktivoiminen voi nousta erittäin merkittäväksi turvapaikanhakijan tai maahanmuuttajan sopeutumiselle, sillä tekemisen ja ohjatun toiminnan avulla uusi ympäristö ja sen toimintatavat tulevat tutuiksi.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat seuraavat:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Miten Kontioniemen vastaanottokeskuksen asukkaat viettävät vapaa-aikaansa?2. Miten Kontioniemen vastaanottokeskuksen asukkaat haluaisivat vapaa-aikaansa viettää?3. Millaiseen konkreettiseen toimintaan Kontioniemen vastaanottokeskuksen asukkaat haluaisivat osallistua? <p>Kyseessä on kvalitatiivinen tutkimus ja tutkimusmenetelmänä käytettiin puolistrukturoituja ryhmähaastatteluja, joihin osallistui 16 Kontioniemen vastaanottokeskuksen somali- ja kurdiasukasta.</p> <p>Tutkimuksessa selvisi, että Kontioniemen vastaanottokeskuksen asukkaiden vapaa-ajan aktiviteettien määrä on hyvin vähäistä ja tekeminen on rajoittunutta. Suomeen tulon myötä kaikkien tutkimukseen osallistuneiden kohdalla on tapahtunut suuri muutos, sillä kotimaassa tavattiin ystäviä ja sukulaisia, mutta Suomessa sosiaaliset suhteet ovat rajoittuneita.</p> <p>Ohjatun vapaa-ajan toiminnan myötä sopeutuminen helpottuisi ja opittaisiin suomen kieltä sekä kulttuuria. Osallistuminen mahdollistaisi tutustumisen ja ystävien saamisen sekä vastaanottokeskuksen ulkopuolisten kontaktien luomisen, jolloin yhteiskunnan mukaan pääseminen helpottuisi. Vapaa-ajan aktiviteettien avulla turvapaikanhakijoiden viihtyvyys ja mielekäs olo paranisi ja saataisiin uutta ajateltavaa. Ohjattuun vapaa-ajan toimintaan osallistumisen avulla koetaan monipuolisen oppimisen mahdollistuvan.</p> <p>Konkreettisenä toimintana haastateltuja Kontioniemen vastaanottokeskuksen somali- ja kurdiasukkaita kiinnostaa käsityöt, ruoanlaitto, monipuolinen liikunta, keskusteleminen poliittisista ja taloudellisista asioista sekä tutustuminen suomalaisiin kouluihin ja opiskeluun. Lisäksi ollaan kiinnostettu toiminnasta, joka antaa ammattiin valmentavia taitoja.</p>	
Asiasanat vapaa-aika, vastaanottokeskukset, turvapaikanhakijat, sopeutuminen, somalit, kurdit	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Civic Activities and Youth Work

ABSTRACT

Author Krista Säkkinen	Number of Pages 45 and 5 attachments
Title "We would like to participate" Survey on the leisure time activity wishes of Somali- and Kurd inhabitants of Kontioniemi reception centre	
Supervisor Jatta Herranen	
Subscriber and/or Mentor Kontioniemi reception centre, Iiris Mustonen	
Abstract <p>Main mission in reception centres is to organize necessary services for asylum seekers during the asylum process. Central services feature accommodation, securing livelihood and necessary social- and health services.</p> <p>This thesis is made for Kontioniemi reception centre, which is managed by the Finnish Red Cross. It is a survey made out of need for the Somali- and Kurd inhabitants of Kontioniemi reception centre. The aim of this survey was to find out the wishes of the inhabitants on the leisure time activities provided by the reception centre. The main task was to produce information which could be utilized in planning and executing leisure time activities.</p> <p>For the professional field the subject of this thesis is important, because adaptation is important in the work done with asylum seekers and immigrants. Adaptation can be improved with different and meaningful activities and because of that leisure time activity can be a method for adaptation. Implication and self-activation can play a major role in the adaptation of asylum seekers and immigrants because new environments and manners become more familiar through guided activities.</p> <p>The research questions of this thesis are:</p> <ol style="list-style-type: none">1. How do the inhabitants of Kontioniemi reception centre spend their leisure time?2. How would the inhabitants of Kontioniemi reception centre like to spend their leisure time?3. In what kind of concrete activity would the inhabitants of Kontioniemi reception centre like to take part? <p>This is a qualitative research and the research method used was a semi-structured group interview. 16 Somali- and Kurd inhabitants took part in these interviews.</p> <p>Through the survey it was discovered that the inhabitants have a very limited amount of leisure time activities. Arriving in Finland has resulted in a big change in all of the interview participants because in their home countries they met friends and family, but in Finland the social relationships are more confined.</p> <p>With guided leisure time activities the adaptation would be easier and the Finnish language and culture would become more familiar. Participation would help the inhabitants to make friends and social connections outside of the reception centre. This would help the adaptation to Finnish society. Leisure time activities would also improve the satisfaction of the inhabitants about their lives. Versatile learning could also be possible by participating in guided activities.</p> <p>The inhabitants are interested in various concrete activities such as crafts, cooking, discussing about politics and economics, exercising and getting to know Finnish schools and studying. They are also interested in activities which train the inhabitants for occupations.</p>	
Keywords leisure time, reception centres, asylum seekers, adaptation, Somali, Kurd	

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TURVAPAIKANHAKIJAN POLKU KOHTI KOTOUTUMISTA	6
2.1 Suomen Punainen Risti	6
2.2 Vastaanottokeskustoiminta	8
2.3 Turvapaikkaprosessi	11
2.4 Kotouttaminen ja kotouttamislaki	14
2.5 Integraatio eli kotoutuminen	17
2.6 Akkulturaatio eli sopeutuminen	19
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	23
3.1 Tutkimuksen tehtävä ja tutkimusongelma	23
3.2 Tutkimusmenetelmä ja kohdejoukko	23
3.3 Tutkimusaineiston analysointi	27
3.4 Tutkimuksen luotettavuuden analysointi	28
4 RYHMÄHAASTATTELUIJEN VASTAUSTEN ANALYSOINTI	29
4.1 Vapaa-aika	30
4.2 Motiivit	33
4.3 Ohjattuun toimintaan osallistuminen ja toiveet	35
4.4 Johtopäätökset	38
5 LOPUKSI	40
LÄHTEET	43
LIITTEET	46

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni on tehty Suomen Punaisen Ristin ylläpitämälle Kontioniemen vastaanottokeskukselle. Suoritin siellä myös projektiopintoni, joten päätin yhdistää nämä kaksi suurempaa opintokokonaisuutta ja syventää sitä kautta tietouttani turvapaikka-prosessista ja kotoutumiseen vaikuttavista tekijöistä sekä saada arvokasta osaamista monikulttuuriselta työkentältä.

Toteutin tarvelähtöisen kartoituksen Kontioniemen vastaanottokeskuksen somali- ja kurdiasukkaille. Kartoituksen tarkoituksena oli selvittää asukkaiden mielenkiinnon kohteita ja toiveita vastaanottokeskuksen vapaa-ajan toiminnoista. Kartoitukseni avulla vapaa-ajan toimintaa voidaan suunnitella asiakaslähtöisesti.

Kontioniemen vastaanottokeskuksen toiminta on vielä uutta, sillä vastaanottokeskus on perustettu maaliskuussa 2009. Kontioniemen vastaanottokeskukseen ei siis aiemmin ole tehty tutkimuksia eikä asukkaiden mielipiteitä vapaa-ajan toiminnoista ole kartoitettu, joten opinnäytetyöni tulokset ovat tässä mielessä ainutlaatuisia sekä hyödynnettävissä myös toimintojen parantamiseksi ja vastaanottokeskuksen asukkaiden aktivoimiseksi.

Ammattialalle opinnäytetyöni aihe on tärkeä, sillä turvapaikanhakijoiden sekä maahanmuuttajien parissa tehtävässä työssä kotouttamisella on suuri merkitys. Erilaisten aktiviteettien sekä mielekkään tekemisen avulla kotouttamista voidaan parantaa. Näin ollen ohjattu vapaa-ajan toiminta voi olla yksi menetelmä kotouttamiseen. Vieraassa maassa osallisuus ja itsensä aktivoiminen voi nousta erittäin merkittäväksi turvapaikanhakijan tai maahanmuuttajan sopeutumiselle, sillä tekemisen ja ohjatun toiminnan avulla uusi ympäristö ja sen toimintatavat tulevat tutuiksi. Turvapaikanhakijoille vertaisryhmä on merkittävä tuki ja vertaisryhmän kanssa osallistuminen ohjattuun toimintaan mahdollistaa kontaktien luomisen samassa elämäntilanteessa oleviin, vahvistaa sosiaalisesti, tarjoaa mahdollisuuden onnistumisen kokemuksille ja tuo sisältöä elämään.

Opinnäytetyöni avulla Kontioniemen vastaanottokeskuksen asukkaiden mielipiteitä ja näkökulmia saadaan esiin. Tutkimukseni hyödyntää Kontioniemen vastaanottokeskusta monipuolisesti, sillä kerätty informaatio voidaan jakaa niin työyhteisön kuin yhteistyökumppaneidenkin kesken ja vapaa-ajan toimintojen organisointi helpottuu. Informaation jakaminen yhteistyökumppaneille, mahdollisille vapaaehtoisille ohjaajille ja esimerkiksi harjoitteluista kiinnostuneille opiskelijoille on helpompaa, sillä opinnäytetyöni tuotoksena syntyi pienimuotoinen esite, johon on koottu toiminnan organisoinnin kannalta keskeisimmät tulokset (ks. LIITE 3.)

2 TURVAPAIKANHAKIJAN POLKU KOHTI KOTOUTUMISTA

Tämän opinnäytetyön teoreettinen konteksti muodostuu seuraavista määritelmistä: Suomen Punainen Risti, vastaanottokeskustoiminta, turvapaikkaprosessi sekä kotouttaminen ja kotouttamislaki. Seuraavissa alaluvuissa tätä teoreettista kontekstia avataan tarkemmin.

2.1 Suomen Punainen Risti

Henry Dunantia pidetään Punaisen Ristin perustajana. Hän oli liikemies, joka oli kiinnostunut vähäosaisten auttamisesta sekä ihmisoikeuksista ja hän oli nuorempana perustamassa myös Nuorten Miesten Kristillisen Yhdistyksen Geneven osastoa. Järjestön nimi syntyi tunnuksestaan, punaisesta rististä, ja nykyisin Punaisen Ristin sekä Punaisen Puolikuun kansainväliseen liittoon kuuluu 185 maan kansalliset yhdistykset. Toiminnassa on mukana palkattujen työntekijöiden lisäksi lähes 100 miljoonaa vapaaehtoistyöntekijää ympäri maailmaa. Punaisen Ristin toimintaan kuuluu perinteisen humanitaarisen sota- ja katastrofiavun lisäksi vähäosaisten auttamista, ensiapuvalmiuksien ylläpitämistä ja lisäämistä, kehitysyhteistyötä, nuorisotyötä, vanhustyötä, monikulttuurisuustyötä ja monta muuta välittämiseen liittyvään toimintaa. (Kankaansivu 2007, 7-8.)

Suomen Punaisen Ristin toiminnasta aloitteen teki kreivitär Aline Armfelt vuonna 1874, ja ehdotus nousikin suosioon eritoten hienostoväen keskuudessa. Suomen Punainen Risti aloitti toimintansa vuonna 1877 nimellä ”Suomen yhdistys haavoitettujen ja sairasten sotilaiden hoitoa varten”. Silloisena päätehtävänä oli sotajoukkojen lääkintähuollon parantaminen. Suomen itsenäistyessä vuonna 1917 yhdistyksen nimeksi tuli Suomen Punainen Risti ja vuonna 1920 Punaisen Ristin kansainvälinen komitea hyväksyi sen jäsenekseen ja vuonna 1921 Punaisen Ristin kansallisten yhdistysten liitto. Virallisesti Suomen Punaisen Ristin jäsenyys vahvistettiin Suomen ratifioitua Geneven sopimuksen vuonna 1922. (Kankaansivu 2007, 13.)

Perinteisen Veripalvelun ja ensiaputoiminnan ohella Suomen Punainen Risti tukee viranomaisia turvapaikanhakijoiden vastaanottamisessa ja yhdistys perustaa uusia vastaanottokeskuksia viranomaisten pyynnöstä. Suomen Punainen Risti on ollut mukana turvapaikanhakijoiden vastaanotossa jo vuodesta 1990 lähtien, ja tällä hetkellä Suomen Punaisen Ristin ylläpitämiä yksiköitä on Espoossa, Kemissa, Kontioniemellä, Kristiinankaupungissa, Lammilla, Punkalaitumella, Paimiossa, Rovaniemellä, Ruovedellä, Ruukissa, Siuntiossa ja Turussa. Suomen Punaisen Ristin vastaanottokeskuksia on yhteensä siis 12 kappaletta. (Suomen Punainen Risti 2010.)

Suomen Punaisen Ristin toiminta perustuu seitsemään perusperiaatteeseen, jotka on vahvistettu vuonna 1965. Nämä periaatteet ohjaavat kaikkea Suomen Punaisen Ristin toimintaa, niin siis myös Kontioniemen vastaanottokeskuksenkin toimintaa. Nämä seitsemän perusperiaatetta ovat (Kankaansivu 2007, 21–22):

Inhimillisuus: Inhimillisen kärsimyksen estäminen ja lievittäminen kaikin tavoin on Punaisen Ristin tärkein tehtävä ja toiminnan päämäärä. Sen tavoitteena on suojella elämää, terveyttä ja ihmisarvoa. Se edistää ihmisten välistä ymmärrystä, ystävyyttä, yhteistyötä ja pysyvää rauhaa.

Puolueettomuus: Voidakseen nauttia kaikkien osapuolten luottamusta ja auttaa kaikkia uhreja Punainen Risti pidättäytyy kannanotoista vihollisuuksien yhteydessä eikä milloinkaan sekaannu poliittisiin, aatteellisiin, uskonnollisiin tai kansallisiin ristiriitoihin.

Riippumattomuus: Punaisen Ristin liike on itsenäinen. Vaikka kansalliset yhdistykset toimivat humanitaarisissa tehtävissä oman maansa hallitusten apuna ja ovat maansa lainsäädännön alaisia, niiden tulee säilyttää itsemääräämisoikeutensa niin, että ne voivat aina toimia Punaisen Ristin periaatteiden mukaisesti.

Tasapuolisuus: Punainen Risti pyrkii lievittämään ihmisten kärsimyksiä pelkästään avun tarpeen, ei kansallisuuden, uskonnon, rodun, poliittisten mielipiteiden tai yhteiskunnallisen aseman perusteella. Se antaa etusijan niille, jotka ovat suurimmassa häädässä.

Vapaaehtoisuus: Punainen Risti on vapaaehtoisjärjestö, jonka toiminta on kaikin tavoin pyyteetöntä.

Ykseys: Kussakin maassa voi olla vain yksi Punaisen Ristin tai Punaisen Puolikuun yhdistys, joka on avoin kaikille maan kansalaisille ja ulottaa toimintansa koko maan alueelle.

Yleismaailmallisuus: Kansainvälinen Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liike on yleismaailmallinen. Sen kansalliset yhdistykset ovat tasavertaisia ja niillä on yhtäläiset velvollisuudet auttaa toinen toisiaan.

2.2 Vastaanottokeskustoiminta

Vastaanottokeskus on turvapaikanhakijan tilapäinen asumisyksikkö, ja siellä asumiselle ominaista on väliaikaisuus. Monissa tapauksissa asuminen vastaanottokeskuksessa voi venyä kuitenkin useampaan vuoteen. Vastaanottokeskusten asuinyhteisöt muodostuvat kielellisesti, kulttuurisesti, yhteiskunnallisesti ja yksilöhistorialtaan eri paikoista tulevista ihmisistä, joita jokseenkin yhdistää pakolaiskokemukset tai turvapaikkaprosessi. (Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 1995, 13.)

Vastaanottokeskustoiminta pohjautuu YK:n ihmisoikeusjulistukseen ja Geneven / Dublinin pakolaissopimukseen. Yhdistyneiden kansakuntien julistuksen allekirjoittaneet maat ovat sitoutuneet suojelemaan pakolaisia sekä olemaan palauttamatta heitä

sellaiseen maahan, jossa heitä voitaisiin vainota (Frisk & Tulkki 2005, 48). Geneven pakolaissopimusta kutsutaan myös Dublinin pakolaissopimukseksi. Tämä sopimus laadittiin vuonna 1951 ja tällä hetkellä 145 valtiota on allekirjoittanut pakolaissopimuksen. Sopimuksen keskeisin säädös on palautuskielto, eli pakolaista ei saa palauttaa alueelle, jossa hänen henkeään tai vapauttaan uhataan kansalaisuuden, rodun, uskonnon, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Suomi allekirjoitti Geneven pakolaissopimuksen vuonna 1968. (Ihmisoikeudet2 2010.) Vastaanottokeskustoiminnassa on kyse valtion toiminnasta, joten rahoitus toiminnalle tulee valtiolta. Ylläpitäjänä Kontioniemen vastaanottokeskuksessa on Suomen Punaisen Ristin Savo-Karjalan piiri ja Kontioniemen vastaanottokeskuksen työntekijät ovat työsuhteessa Suomen Punaisen Ristin Savo-Karjalan piiriin. (Kuronen 2010.)

Kontioniemen vastaanottokeskus toimii järjestötaustaisesti eli on kolmannen sektorin toimija. Vastaanottokeskuksella on siinä mielessä kansainvälinen asema, että se on sitoutunut YK:n pakolaissopimukseen. Suomen Punainen Risti tukee kolmannen sektorin toimijana viranomaisia turvapaikanhakijoiden vastaanottamisessa ja vastaanottoyksiköitä saadaan tarvittaessa avattua ja suljettua nopeallakin aikavälillä. (Kuronen 2010.)

Vastaanottotoiminta perustuu myös vastaanottokeskusten laatutyöryhmän asettamiin yhteisiin arvoihin, joita ovat ihmisarvon kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus, puolueettomuus ja turvallisuus. Työ pohjautuu ihmisarvoon ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, jolloin vastaanottokeskuksen asiakkaat voivat kokea olevansa demokraattisessa yhteiskunnassa, jossa huomioidaan niin yksilön kuin ryhmienkin perusoikeudet, arvokkuus sekä koskemattomuus. (MANU Maahanmuuttoasioiden toimintakäsikirja1 2010.)

Suomessa vastaanottotoimintaa ohjaavat lait ja asetukset, joten asiakkailta on kyseisen järjestelmän antamat oikeudet sekä velvollisuudet. Vastaanottokeskuksen asiakkaita kohdellaan tasapuolisesti ja puolueettomasti ikään, sukupuoleen, ihonväriin, kansalaisuuteen, etniseen taustaan, uskontoon, vammaisuuteen, kieleen, poliittisiin näkemyksiin tai seksuaalisiin taipumuksiin katsomatta. (MANU Maahanmuuttoasioiden toimintakäsikirja1 2010.)

Vastaanottokeskustoimintaa ohjaa Geneven pakolaissopimus, Dublinin sopimus, laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 9.4.1999/493, ulkomaalaislaki 301/2004 sekä yhdenvertaisuuslaki 20.1.2004/21

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta: ”Tämän lain tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista, tasa-arvoa ja valinnanvapautta toimenpiteillä, jotka tukevat yhteiskunnassa tarvittavien keskeisten tietojen ja taitojen saavuttamista sekä turvata turvapaikanhakijoiden ja joukkopaon vuoksi tilapäistä suojelua saavien toimeentulo ja huolenpito järjestämällä vastaanotto” (Finlex1 2010).

Ulkomaalaislaki: ”Tämän lain tarkoituksena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa ja oikeusturvaa ulkomaalaisasioissa. Lain tarkoituksena on lisäksi edistää hallittua maahanmuuttoa ja kansainvälisen suojelun antamista ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittaen sekä ottaen huomioon Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset.” (Finlex2 2010.)

Yhdenvertaisuuslaki: ”Tämän lain tarkoituksena on edistää ja turvata yhdenvertaisuuden toteutumista sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeussuojaa lain soveltamisalaan kuuluvissa syrjintätilanteissa” (Finlex4 2010).

Vastaanottokeskuksen asiakas voi käyttää tarvittaessa kotouttamislain nojalla vastaanottokeskuksen järjestämiä palveluita ja sellaisia julkisia palveluita, joihin turvapaikanhakijalla on tilapäisesti Suomessa asuvana oikeus. Vastaanottopalveluihin kuuluu majoitus, akuutti sairaanhoito, välttämättömät sosiaalipalvelut ja toimeentuloturva sekä erilaiset lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelut, tulkkipalvelut ja oikeusapupalvelut. Tavoitteena on myös asiakkaan voimaantuminen ja samalla pyrkimys vahvistaa asiakkaan itsensä auttamisen edellytyksiä riippumatta siitä, viettääkö hän tulevaisuutensa Suomessa, lähtömaassa tai mahdollisesti jossain muualla. Myös asiakkaan osallisuus yhteisössä on tärkeää, jotta hän pysyisi toimintakykyisempänä ja kykenisi verkostoitumaan muihin asukkaisiin, henkilökuntaan ja vastaanottokeskuksen ulkopuoliseen elämään. (MANU Maahanmuuttoasioiden toimintakäsikirja2 2010.)

2.3 Turvapaikkaprosessi

Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee turvaa vieraasta valtiosta. Vain pienelle osalle turvapaikanhakijoista myönnetään pakolaisstatus, joka perustuu henkilökoh-

taiseen vainoon. Sen sijaan turvapaikanhakija voi saada oleskeluluvan suojelun tarpeen perusteella, kun häntä uhkaa epäinhimillinen tai ihmisarvoa loukkaava kohtelu kotimaassaan. Oleskeluluvan voi saada myös humanitaarisin perustein. Näin käy esimerkiksi silloin, kun turvapaikanhakijan kotiinpaluu on aseellisen selkkauksen tai ympäristökatastrofin vuoksi mahdotonta. (Ihmisoikeudet1 2010.)

Vuonna 2008 Suomeen saapui 29 000 maahanmuuttajaa, joista turvapaikanhakijoita oli vain 4 035. Vuonna 2009 tammi – kesäkuun aikana Suomeen tuli eniten turvapaikanhakijoita Irakista, 851 henkilöä, ja Somaliasta, 638 henkilöä. (Suihkonen 2009, 6.) Tämän tutkimuksen kohdejoukko muodostui juurikin Irakin kurdeista sekä somalialaisista.

Turvapaikkaprosessin ajaksi turvapaikanhakija majoittuu vastaanottokeskukseen, jonne viranomaiset järjestävät turvapaikanhakijalle asumispaikan. Majoittuminen vastaanottokeskuksessa on maksutonta ja turvapaikanhakijalla on oikeus oleskella vastaanottokeskuksessa siihen saakka, kunnes turvapaikkaprosessi on saatu päätökseen. (Maahanmuuttovirasto1 2010.) Vastaanottokeskuksessa 16–64-vuotiaan turvapaikanhakijan tulee osallistua työ- ja opintotoimintaan, ellei hänellä ole esteen aiheuttavaa sairautta tai muuta perusteltua syytä. Jos turvapaikanhakija laiminlyö osallistumistaan, leikataan hänen toimeentulotukeaan 20 prosenttia enintään kahdeksi kuukaudeksi kerrallaan. (Työministeriö 2007.) Kontioniemen vastaanottokeskuksessa työ- ja opintotoimintaan kuuluvat vastaanottokeskuksen siivoustehtävät ja suomen kielen tunnit.

Seuraavaksi kuvataan, kuinka turvapaikan hakeminen Suomessa tapahtuu (kuvio 1). Kun turvapaikanhakija saapuu Suomeen, jättää hän turvapaikkahakemuksen Suomen poliisille tai rajavartijoille. Ulkomaalaislain (2004) mukaan kansainvälisen suojelun perusteella oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen henkilöllisyys, matkareitti ja maahantulo selvitetään. Selvityksen tekee poliisi tai rajavartiolaitos. Hakijan henkilöllisyyttä selvitetessä kerätään myös henkilötiedot hänen perheestään ja muista omaisistaan. (Finlex3 2010.) Selvityksessä kaikilta yli 14-vuotialta otetaan sormenjälki, joka rekisteröidään Eurodac-rekisteriin. Sormenjälkeä verrataan rekisterissä oleviin sormenjälkiin ja näin saadaan selville, onko turvapaikanhakijasta ilmennyt

sormenjälkiosuma eli ”hitti”. Mikäli osuma löytyy, on turvapaikanhakija ennen Suomeen tuloaan hakenut turvapaikkaa toisesta EU-maasta. (Eurodac 2009.)

Seuraavaksi maahanmuuttovirasto järjestää hakijalle turvapaikkapuhuttelun. Turvapaikkapuhuttelussa selvitetään suullisesti hakijan kotimaassa tai pysyvässä asuinmaassa turvapaikanhakijaan kohdistunut vaino, muut oikeudenloukkaukset ja niiden uhat sekä perusteet. Lisäksi selvitetään, onko turvapaikanhakijalla kansainvälisen suojelun tarpeen ohella muita perusteita saada oleskelulupa Suomeen, esimerkiksi terveyteen liittyviä seikkoja tai mahdollisia perhesiteitä. (Maahanmuuttovirasto1 2010.)

Näiden vaiheiden jälkeen maahanmuuttovirasto antaa turvapaikkaa koskevan päätöksensä, joka voi olla joko myönteinen, kielteinen tai Dublin-päätös. Myönteinen päätös tarkoittaa sitä, että turvapaikanhakija sijoitetaan kuntaan tai hän hakeutuu yksityismajoitukseen. Kielteinen päätös puolestaan tarkoittaa sitä, että turvapaikanhakija käännytetään lähtömaahan. Dublin-päätöksellä tarkoitetaan sitä, että turvapaikanhakija palautetaan toiseen EU-maahan. (Sisäasiainministeriö1 2010.)

Hakija saa turvapaikan, jos hän oleskelee kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa ulkopuolella, koska hänellä on perusteltu syy pelätä siellä vainoa, ja vainon syy on alkuperä, kansallisuus, uskonto, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuuluminen tai poliittinen mielipide. Myös naisiin kohdistuva vaino sukupuolen vuoksi voidaan huomioida turvapaikan perusteena. Lisäksi vaaditaan, että hakija on pelkonsa vuoksi haluton turvautumaan kyseisen valtion suojeluun. (Maahanmuuttovirasto1 2010.)

Hakija ei saa turvapaikkaa, jos hän on tehnyt tai hänen voidaan perustellusti epäillä tehneen vakavan poliittisen rikoksen tai muun törkeän rikoksen ennen Suomeen saapumistaan. (Maahanmuuttovirasto1 2010.)

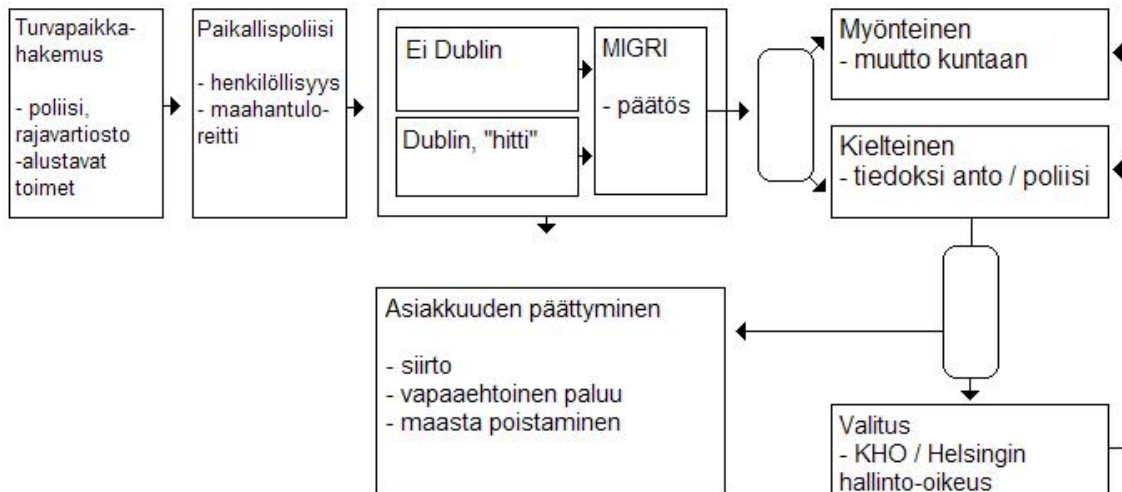
Jos turvapaikanhakijalle ei myönnetä turvapaikkaa, kun turvapaikan saamisen edellytykset eivät täyty, on hänellä mahdollisuus saada oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella. Kyseinen oleskelulupa myönnetään, jos turvapaikanhakijaa uhkaa kotimaassaan kuolemanrangaistus, kidutus, teloitus tai muu epäinhimillinen tai ihmisarvoa loukkaava kohtelu tai rangaistus. Tämä oleskelulupa myönnetään myös silloin,

jos hakija ei voi palata kotimaahansa siellä vallitsevan aseellisen selkkauksen vuoksi, joka aiheuttaisi hänelle vakavan henkilökohtaisen vaaran. (Maahanmuuttovirasto1 2010.)

Turvapaikanhakijalle voidaan myöntää myös oleskelulupa humanitaarisen suojelun perusteella. Jos hakija ei voi palata kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa siellä vallitsevan huonon turvallisuustilanteen tai tapahtuneen ympäristökatastrofin takia, myönnetään hänelle oleskelulupa humanitaarisen suojelun perusteella. (Maahanmuuttovirasto1 2010.)

Turvapaikanhakijalle voidaan myöntää tilapäinen oleskelulupa, jos häntä ei tilapäisestä terveydellisestä syystä voida palauttaa kotimaahansa tai jos hakijan maasta poistaminen ei käytännössä ole mahdollista. Jatkuva oleskelulupa puolestaan myönnetään, jos sen epääminen olisi kohtuutonta hakijan terveydentilan, Suomeen syntyneiden siteiden tai muun inhimillisen, yksilöllisen syyn vuoksi. Tässä tilanteessa huomioidaan erityisesti olosuhteet, joihin turvapaikanhakija joutuisi kotimaassaan sekä hänen haavoittuva asemansa. (Maahanmuuttovirasto 2010.)

Halutessaan hakija voi valittaa päätöksestä Helsingin hallinto-oikeuteen ja sen jälkeen hän voi hakea päätökselleen valituslupaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen (Sisäasiainministeriö 2010). Valituksen tekemiseen on aikaa 30 päivää siitä, kun hakija on saanut päätöksen tiedoksi. Valitus tehdään toimittamalla valituskirjelmä joko Maahanmuuttovirastolle tai suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus tekee ratkaisun kirjallisten näyttöjen perusteella. Poikkeustapauksissa käsittely voi olla myös suullinen. Hallinto-oikeus voi joko puoltaa Maahanmuuttoviraston tekemää päätöstä tai kumota sen. Jos päätös kumotaan, lähetetään se uudelleen käsiteltäväksi Maahanmuuttovirastoon. (Maahanmuuttovirasto2 2010.)

Kuvio 1. Turvapaikkaprosessi

2.4 Kotouttaminen ja kotouttamislaki

”Kotouttamislain tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista, tasa-arvoa ja valinnan vapautta toimenpiteillä, jotka tukevat yhteiskunnassa tarvittavien keskeisten tietojen ja taitojen saavuttamista. Kotouttamislain perusteella toteutettavien toimenpiteiden kautta pyritään tarjoamaan maassa oleskelun alkuvaiheessa mahdollisuudet hankkia suomalaisen yhteiskunnan aktiivisen ja tasavertaisen jäsenen valmiuksia.” (Uusikylä, Tuominen, Reuter & Mäkinen 2005, 14.)

Kotouttamisella tarkoitetaan kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja voimavaroja, jotka ovat viranomaisten järjestämiä. Kotouttamisen tavoitteet määräytyvät hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittisen ohjelman ja kotouttamislain mukaan. (Cantell 2000, 52-53.) Suomessa kotouttamisesta vastaa sisäasiainministeriö. Kotouttaminen toteutetaan niin, että sisäasiainministeriö ohjaa elinkeino-, ympäristö- ja liikennekeskuksia, joilla on alueelliset vastuut maahanmuuttajan maahanmuutto- ja kotouttamisasioista. Myös kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu kotouttamisen kehittämisessä, suunnittelussa sekä seurannassa. Kunta järjestää maahanmuuttajille palveluja ja erilaisia kotouttamista edistäviä ja tukevia toimenpiteitä. (Sisäasiainministeriö 2010.)

Kotouttamisen avulla maahanmuuttajalle pyritään antamaan perustiedot suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta, perusoikeuksista sekä velvollisuuksista. Lisäksi annetaan

tietoa työelämästä. Maahanmuuttajien kielitaitoa pyritään kartuttamaan, jotta he voivat aloittaa tai jatkaa opintoja tai työllistyä. Tavoitteena on tarjota myös maahanmuuttajille peruskoulutusta, jotta luku- ja kirjoitustaidot kehittyvät. Kotouttamisen avulla maahanmuuttajille annetaan mahdollisuus saada kosketus uuden kotimaansa asukkaisiin ja yhteiskuntaelämään. Maahanmuuttajien on tarkoitus osallistua tasavertaisina yhteiskunnan taloudelliseen, sosiaaliseen sekä poliittiseen elämään. Nämä tavoitteet määräytyvät kotouttamislain sekä hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittisen ohjelman mukaan. (Cantell 2000, 53.)

Näillä toimenpiteillä pyritään siihen, että maahanmuuttaja sopeutuu uuteen kotimaahansa ja kulttuurin muutokseen. Kotouttamispyrkimyksissä ilmenee halu estää vähemmistöjen eristäytyminen, joka heijastuu suvaitsevaisuustyön resursoinnissa, jossa erityisessä asemassa on eri väestöryhmien välinen yhteistoiminta. (Cantell 2000, 99.)

Paluumuuttajien ja pakolaisten määrä kasvoi voimakkaasti 1990-luvun alkupuolella juuri kun taloudellinen lama kasvatti Suomen työttömyyden huippuunsa. Taloudellisen laman aikainen ja jälkeinen tilanne vaati entistä tehokkaampia koulutukseen ja työllistämiseen liittyviä toimenpiteitä. Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta valmisteltiin virkatyönä työministeriössä, ja laki astui voimaan 1. toukokuuta 1999. Kyseisen lain lähtökohtana pidettiin maahanmuutto- ja pakolaispoliittisen toimikunnan ehdottamaa kolmen tason toimenpidekokonaisuutta. (Virtanen 2002, 18.)

Valtioneuvoston periaatepäätös ja lainsäädäntö muodostivat yhden tason. Toisen tason muodosti kunnille asetettu yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisessa, joka sisältää suunnitelmat tavoitteista, toimenpiteistä, voimavaroista ja yhteistyöstä maahanmuuttajien kanssa. Kuntien roolia pakolaisten vastaanotossa on jo pitkään pidetty keskeisenä. Kunta on perusyksikkö ja sen keskeisenä tehtävänä on edistää kuntalaisten hyvinvointia ja tarjota heille palveluja. Maahanmuuttajat tarvitsevat ainakin sosiaali- ja terveystoimen, sivistystoimen sekä asuntotoimen palveluja. Myös työhallinnon palvelut ovat merkitseviä. Nämä asiat edellyttävät eri tahojen yhteistyötä, ja paikallistasolla esimerkiksi kansaneläkeläistöksen ja paikallispoliisin toiminta on keskeistä. Maahanmuuttajat ja pakolaiset ovat yksilöitä, joiden yksilölliset

ominaisuudet, elämäntilanteet ja tavoitteet eroavat toisistaan. Työllistymistä pidetään tehokkaana keinona yhteiskunnan mukaan pääsemisessä, mikä taas kehittää maahanmuuttajan kielitaitoa. Näin ollen kolmas taso vahvistettiin säätämällä kotouttamissuunnitelmasta, jossa kunnan ja työvoimatoimiston sekä maahanmuuttajan kanssa sovitaan niistä toimenpiteistä, jotka tukevat maahanmuuttajaa sekä hänen perhettään yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavien taitojen ja tietojen hankkimisessa. (Virtanen 2002, 20-21.)

Maahanmuuttaja, jolla on oleskelulupa ja kotikunta, ja joka on ilmottautunut työttömäksi tai saa tietyin perustein toimeentulotukea, on oikeutettu kotouttamissuunnitelmaan. Kotouttamissuunnitelman tekoon osallistuvat maahanmuuttaja itse, työvoimaneuvoja ja usein myös maahanmuuttajan kotikunnan viranomainen. Muiden kuin työikäisten kotouttamissuunnitelman laatii maahanmuuttaja yhdessä kunnan edustajan kanssa. Kotouttamissuunnitelmaan kuuluu muun muassa kieli- ja yhteiskuntatietouden opinnot ja niihin rinnastettavat toimet. Kunnat, seurakunnat, järjestöt ja yhdistykset järjestävät erilaisia kotouttamistoimintoja. Toimintojen tavoitteena on maahanmuuttajan voimavarojen hyödyntäminen ja aktivoiminen, syrjäytymisen ehkäisy ja yhteistyön kehittäminen maahanmuuttajien järjestöjen, kantasuomalaisten kansalaisjärjestöjen ja viranomaisten välillä. (Mikkonen 2005, 55, 57.)

Kotouttamistoiminta on jaettavissa kolmeen tasoon: sosiaalinen, tiedollinen ja toiminnallinen. Sosiaaliseen tasoon kuuluvat toiminnat, joiden tavoitteena on maahanmuuttajan psykososiaalisen tilanteen vahvistaminen, kuten henkilökohtainen sosiaalinen tuki. Kyseinen toiminta on sosiaalisten verkostojen luomista sekä vertaisryhmien muodostamista. Tiedolliseen tasoon kuuluu niin kielitaidon, yhteiskuntataitojen kuin työllistymistaitojenkin kehittäminen. Toiminnalliseen tasoon kuuluu toiminta, joka voi olla lähes tulkoon mitä vain vapaa-ajan toimintaa, kuten kerhoja, liikuntaa ja virkistävyyttä. (Mikkonen 2005, 59.) Tämän tutkimuksen avulla pyritään vaikuttamaan toiminnalliseen tasoon, jotta ohjattu vapaa-ajan toiminta olisi asiakaslähtöisesti suunniteltua, monipuolista ja parantaisi turvapaikanhakijoiden kotoutumista.

2.5 Integraatio eli kotoutuminen

Kotoutumisen käsite on yleistynyt Suomessa 1990-luvulla ja se mielletään yhteiskuntaan integroitumisen vastineeksi. Kotoutuminen edellyttää sopeutumista niin maahanmuuttajalta kuin valtaväestöltäkin. Suomessa kotoutumista on tarkasteltu muun muassa tutkimalla kotouttamislain toimivuutta, elinoloja, taloudellista tilannetta sekä maahanmuuttajien työllistymisen tilastoja. Kotoutumista on tutkittu myös maahanmuuttajien omien kertomusten ja akkulturaatio- sekä rasimitutkimusten kautta. (Perhoniemi & Jasinskaja-Lahti 2006, 13-14.)

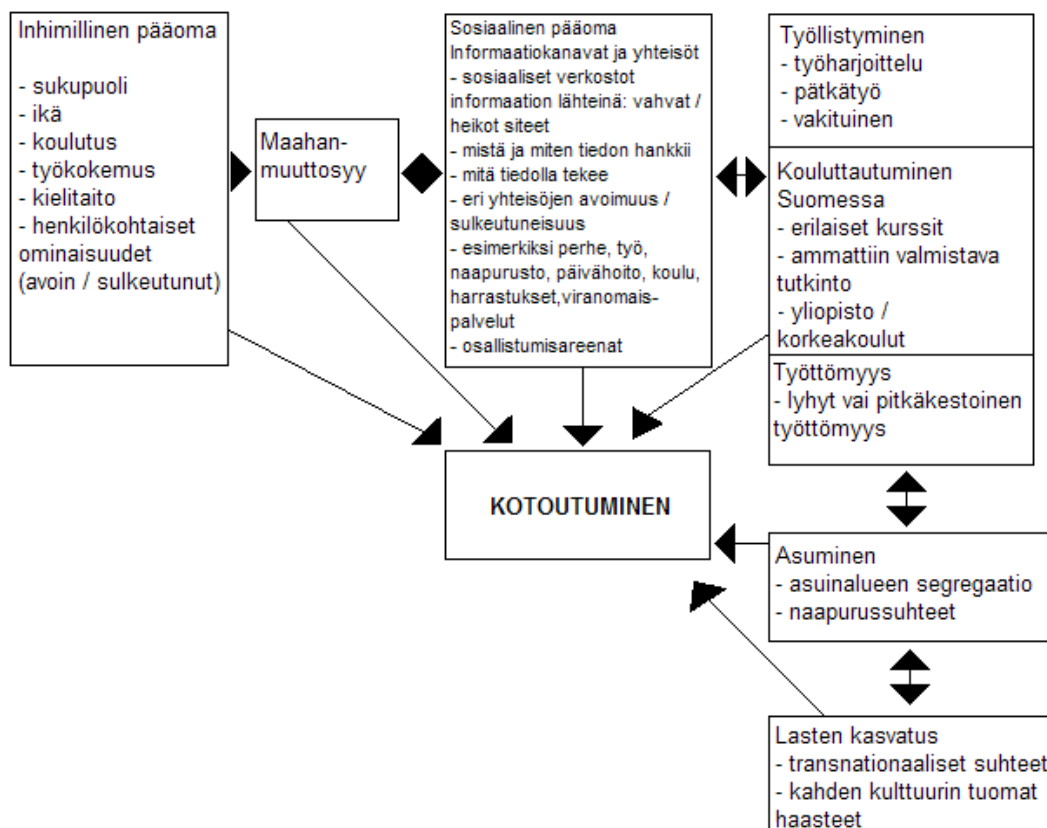
Integraatio tarkoittaa maahanmuuttajan yksilöllistä kehittymistä tavoitteenaan työelämään ja yhteiskunnan toimintaan osallistuminen, ja samalla oman kielen ja kulttuurin vaaliminen. Kotouttamislain tavoitteena on edistää maahanmuuttajien tasa-arvoa, kotoutumista sekä valinnan vapautta toimenpiteillä, jotka tukevat yhteiskunnassa tarvittavien perustietojen- ja taitojen saavuttamista. Työministeriö, työviranomaiset ja kunnat ovat vastuussa näiden päämäärien saavuttamiseen tarvittavista toimenpiteistä. (Uusikylä, Tuominen, Reuter & Mäkinen 2005, 14.)

Kun muutetaan maasta toiseen, kohdataan aivan uusi kulttuuri, johon ei olla totuttu. Tutut toimintamallit eivät enää päde ja niitä saatetaan jopa paheksua. Oikeina pidetyt asenteet ja arvostukset eivät välttämättä ole uudessa maassa hyväksytyjä. Tässä tilanteessa ihminen joutuu uudestaan lapsen asemaan. Joudutaan opettelemaan uudet käyttäytymistavat, uusi kieli ja kulttuuri sekä siinä toimivat ja sopivat toimintatavat ja asenteet. Kulttuurista toiseen sopeutuminen on elinikäinen prosessi, joka jättää pysyvän jäljen sitä läpikäyvään ihmiseen. Muuttamiseen johtaneet syyt vaikuttaa siihen, miten uuteen reagoidaan sekä miten halukkaita ja valmiita ollaan uuden kulttuurin vastaanottamisessa. (Alitolppa-Niitamo 1994, 24.)

Kotoutuminen on prosessi, jonka aikana maahanmuuttaja löytää oman paikkansa uudessa kotimaassaan. Kun kotoutuminen onnistuu, maahanmuuttaja kykenee elämään itsenäisesti ja toimimaan aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, ilman että se estäisi maahanmuuttajaa ylläpitämästä omaa kulttuurista identiteettiään. Kotoutumisen onnistumisen kannalta tärkeässä roolissa on myös valtaväestö. Valtaväestön asenteet, kommunikointikyky sekä yksittäisten ihmisten halu olla vuorovaikutuksessa

maahanmuuttajien kanssa vaikuttavat kotoutumisprosessiin. Arkipäiväisellä tasolla kotoutumiseen vaikuttaa myös se, uskotaanko Suomen voivan olla monikulttuurinen ja etnisesti tasa-arvoinen maa, vai vallitseeko Suomessa edelleen ajatus kantaväestön ja muiden etnisten ryhmien erillään pitämisestä. (Lepola 2002, 11,14.)

Kotoutumista kuvaa kotoutumiskaari, joka on kehitetty Suomen Punaisen Ristin Kotopolku-hankkeen työkaluksi (ks. LIITE 2). Kotoutumiskaari on tehty maahanmuuttajille kotoutumisen tueksi sekä ammattilaisten käyttöön. Kotoutumiskaaren avulla maahanmuuttaja voi tarkastella omaa kotoutumistaan ja siihen vaikuttavien tekijöiden merkitystä. Kun kotoutumisprosessi etenee, paranee maahanmuuttajan omat vaikuttamismahdollisuudet kotoutumisessa. Aivan kuten kotoutumiskaari kertoo, pitää kotoutumisprosessi sisällään notkahduksia niin huonompaan kuin parempaan suuntaan. (Paananen 2009, 6.)

Kuvio 2. Kotoutuminen (Pehkonen 2006, 77.)

Kotoutumiseen vaikuttavia tekijöitä on hyvin monia (Kuvio 2). Inhimillinen pääoma eli maahanmuuttajan tiedot ja taidot sekä persoonallisuus- ja asennetekijät vaikuttavat hallussa oleviin elämän resursseihin. Maahanmuutonsyy vaikuttaa siihen: onko muutto ollut pakko, esimerkiksi turvapaikanhakijoilla ja pakolaisilla, vai onko muuttamis päätös ollut vapaaehtoinen, esimerkiksi työn, opiskelun tai perhesyiden takia. Kotoutumisen etenemiseen vaikuttavat sosiaalisten kontaktien vähäisyys tai puuttellisuus, työttömyys sekä kielitaidottomuus. Pehkosen (2006) tutkimuksen mukaan maahanmuuttajan sosiaalisen pääoman syntyyn vaikuttaa myös inhimillinen pääoma, kuten asenteet, sekä yhteisön vastaanottavuus, sen sosiaaliset verkostot ja yhteiskunnallinen tilanne. Jotta maahanmuuttajalle syntyisi sosiaalista pääomaa, edellyttää se maahanmuuttajan ja kantaväestön kohtaamisissa vuorovaikutusta sekä yhteistyötä. Sosiaalisella pääomalla on puolestaan vaikutusta siihen, kuinka informaatiokanaviin ja yhteisöjen sisälle päästään, mitä ja miten tietoa maahanmuuttaja saa ja kuinka yhteisöt ottavat maahanmuuttajan vastaan. Yhteisöjen avoimuus ja luottamuksellisuus tarjoavat maahanmuuttajalle mahdollisuuden osallisuuteen esimerkiksi asuin- ympäristössä ja työelämässä. Kotoutumisen päätavoitteena on hyvän elämän saavuttaminen, joten maahanmuuttajan hyvinvoinnin osatekijät ovat samoja kuin kantaväestölläkin: oman paikan löytäminen, ihmissuhteet, terveys ja toimeentulo. (Pehkonen 2006, 76.)

2.6 Akkulturaatio eli sopeutuminen

Akkulturaatio tarkoittaa eri kulttuureja edustavien ihmisryhmien jatkuvasta kontaktista seuraavia ilmiöitä, joiden kautta syntyy muutoksia toisen tai molempien ryhmien alkuperäisissä kulttuurimalleissa, eli maahanmuuttaja ottaa omakseen valtakulttuurin ominaisuuksia ja piirteitä sekä myöhemmin sen arvoja ja normeja. Yksinkertaisesti sanottuna akkulturaatio on kulttuuriin sulautumista ja sopeutumista. (Mikkola 2001, 35.)

Akkulturaatiolla viitataan käsitteenä ihmiöihin, jotka syntyvät eri kulttuureiden ja niitä edustavien ihmisten kohdatessa. Yksilötasolla puhuttaessa akkulturaatiota kutsutaan psykologiseksi akkulturaatioksi. Tällä tarkoitetaan yksilön tunteissa, asenteissa, ar-

voissa, uskomuksissa, identiteetissä ja käyttäytymisessä tapahtuvia muutoksia, kun yksilö kohtaa uuden kulttuurin. (Varjonen 2007, 263.)

John Berryn akkulturaatiomalli (Kuvio 3) pohjautuu kahteen maahanmuuttajan sopeutumisprosessiin liittyvään kysymykseen. Ensimmäinen niistä käsittelee suhtautumista omaan identiteettiin ja kulttuuriin, toinen suhtautumista valtakulttuuriin ja ryhmien välisten suhteiden ylläpitämiseen. Vastaukset näihin kysymyksiin määrittelevät neljä eri mahdollista akkulturaatiostrategian vaihtoehtoa, jotka ovat integraatio, assimilaatio, separaatio ja marginalisaatio. (Forsander, Ekholm & Hautaniemi 2001, 37.)

	Oman identiteetin ja kulttuurin säilyttäminen	
	+	-
+ Ryhmien välisten suhteiden ylläpitäminen	Integraatio eli sopeutuminen	Assimilaatio eli sulautuminen
-	Separaatio eli eristäytyminen	Marginalisaatio eli syrjäytyminen

Kuvio 3. John Berry: Akkulturaatioasenteet (Forsander ym. 2001, 37.)

Kun maahanmuuttaja on halukas säilyttämään oman kulttuurinsa sekä toimimaan tiiviissä kanssakäymisessä uuden kulttuurin kanssa, on kyseessä integraatio eli sopeutuminen valtakulttuurin ja alkuperäiskulttuurin välillä. Sopeutumisen onnistuessa tuloksena on kaksikulttuurisuus, jolloin maahanmuuttaja säilyttää oman kielensä ja yhteyden omaan kulttuuriryhmäänsä sekä hyväksyy ja omaksuu enemmistökulttuurin tapoja ja toimii tasavertaisena jäsenenä valtakulttuurin sosiaaliverkostossa. Integraatio mahdollistuu vain silloin, kun valtaapitävä kulttuuri on avoin ja joustava eri kulttuuriryhmien tarpeille. (Alitolppa-Niitamo 1994, 33.)

Assimilaatiolla eli uuteen kulttuuriin sulautumisella tarkoitetaan sitä, kun maahanmuuttaja ei halua tai kun hänellä ei ole mahdollisuutta säilyttää omaa kulttuuriaan sekä kulttuuri-identiteettiään ja maahanmuuttaja jatkuvasti hakeutuu kanssakäymiseen kantaväestön kanssa tai jos hänellä ei ole mahdollisuutta kanssakäymiseen oman etnisen ryhmänsä edustajien kanssa. Näin ollen maahanmuuttaja muuttaa omaksi ryhmäkseen uuden kotimaansa enemmistön ja hyväksyy tämän ryhmän kulttuurin. (Alitolppa-Niitamo 1994, 32.)

Separatio on assimilaation päinvastainen tilanne. Separaatiossa maahanmuuttaja arvostaa omaa syntyperäistä kulttuuriaan niin paljon, että haluaa säilyttää sen ja kehittää sitä. Hän myös pyrkii välttämään yhteyttä valtakulttuuriin ja eristäytyy siitä. Jos eristäytyminen johtuu valtaapitävästä kulttuurista niin, että se haluaa pitää toiset kulttuurit erillään, on tällöin kyseessä segregatio. (Alitolppa-Niitamo 1994, 33.)

Marginalisaatio eli syrjäytyminen on puolestaan integraation päinvastainen tilanne. Syrjäytymisessä maahanmuuttaja ei ole kiinnostunut säilyttämään omaa alkuperäiskulttuuriaan tai pitämään yhteyttä valtakulttuuriin ja sen edustajiin tai hänellä ei ole siihen mahdollisuuksia. Näin ollen uhkana on syrjäytyminen kummastakin viiteryhmästä. Maahanmuuttajien marginalisaatiota tapahtuu varsinkin kulttuureissa ja maissa, joissa vastaanottajamaa ei suvaitse erilaisuutta ja joissa maahanmuuttaja ja hänen etninen ryhmänsä kohtaa syrjintää valtakulttuurin puolelta. (Alitolppa-Niitamo 1994, 33.)

Integraatio ja assimilaatio tapahtuu sitä helpommin, mitä nuorempi turvapaikanhakija tai maahanmuuttaja on. Niihin vaikuttavat myös se, miten lähellä uusi kulttuuri on arvoiltaan ja toimintatavoiltaan maahanmuuttajan omaa kulttuuriaan ja kuinka korkeasti koulutettu henkilö on kyseessä. Maahanmuuttajan henkilökohtaisilla ominaisuuksilla, kuten avoimuudella ja kiinnostuksella uutta kohtaa, on merkitystä integroitumisessa sekä assimiloitumisessa. (Frisk & Tulkki 2005, 103.)

Ohjatulla vapaa-ajan toiminnalla on varmasti merkitystä tässä sopeutumisen nelikentässä ja siinä, mihin suuntaan uuteen maahan saapuneen henkilön sopeutuminen suuntautuu. Ohjattuun toimintaan osallistuminen vahvistaisi kotoutumista sekä integ-

raatiota, sillä ohjattu toiminta aktivoisi turvapaikanhakijoita ja toisi heitä lähemmäksi valtakulttuuria.

Sopeutuminen uuteen kulttuuriin vie aikaa ja vaatii työtä. Tätä sopeutumisen vaihetta kutsutaan kulttuurishokiksi. Kulttuurishokilla tarkoitetaan niitä psyykkisiä reaktioita, joita moni vieraaseen kulttuuriin muuttava kokee. Kulttuurishokki ei ole kaikilla samanlainen, vaan oireet ovat hyvin yksilöllisiä: jotkut voivat kokea vain pientä koti-ikävää, kun taas toiset saattavat masentua ja tuntea olonsa epätoivoiseksi. (Plym-Rissanen, 2010.)

Kulttuurishokkiin kuuluu neljä sopeutumisen vaihetta: sokki- eli kuherruskuukausivaihe, reaktiovaihe, kriisin läpikäymisvaihe ja uudelleenorientoitumisvaihe. Kuherruskuukausivaiheelle on ominaista tuntea viehätystä kaikkea uutta kohtaan, olla kiinnostunut uudesta ympäristöstä ja sen uutuus tuntuu hyvältä. Kun maahanmuuttaja on tiedostanut kulttuurierojen merkityksen valtaväestön kanssakäynnissä, alkaa reaktiovaihe. Tämän vaiheen tarkoituksena on todellisuuden yhdistäminen aikaisempiin käsitelmiin niin, että yleiskuva muuttuneesta elämäntilanteesta muodostuisi realistiseksi. Reaktiovaiheessa maahanmuuttaja kokee turhautumista ja jopa vihamielisyyttä valtakulttuuria kohtaan, pienetkin vastoinkäymiset kasautuvat voimakkaaksi ja oma kulttuuri ja arvot tuntuvat itselle paremmilta. Kriisin läpikäymisvaiheessa maahanmuuttaja alkaa hyväksyä ympäröivää kulttuuria, suuntautuu tulevaisuuteen, kehittää keinoja selviytyä ja hyväksyy myös oman elämäntilanteensa. Viimeisessä, uudelleenorientoitumisvaiheessa maahanmuuttaja on saavuttanut henkisen kypsyyden ja aikuisuuden tunteen. Hän on oppinut valtakulttuurin tapoja ja normeja ja löytänyt tasapainon sen ja oman kulttuurin välillä. (Alitolppa-Niitamo 1994, 26-27.)

Jokainen turvapaikanhakija ja maahanmuuttaja kokee näitä sopeutumisvaiheita omalla yksilöllisellä tavallaan. Siihen vaikuttavia tekijöitä ovat henkilökohtainen tausta, persoonallisuus, uuden ympäristön lähtökohdat ja asenteet, hänen oma asenteensa ja elämäntilanne. Edellä mainittu vaiheisto olisi idealistinen, mutta kaikki eivät etene viimeiseen vaiheeseen saakka. Jotkut jäävät toiseen tai kolmanteen vaiheeseen useammaksi vuodeksi ja tarvitsevat jonkinlaisen sysäyksen siirtyäkseen neljänteen vaiheeseen. (Launiala 1998, 83.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa tutkimuksen toteutus kuvataan tarkasti. Liikkeelle lähdetään tutkimuksen tehtävästä ja tutkimusongelmasta, jonka jälkeen avataan tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen kohdejoukkoa. Seuraavaksi paneudutaan tutkimusaineiston analysointiin ja lopuksi analysoidaan tutkimuksen luotettavuutta.

3.1 Tutkimuksen tehtävä ja tutkimusongelma

Tutkimuksen tehtävänä oli kartoittaa Kontioniemen vastaanottokeskuksen kurdi- ja somaliasukkaiden toiveita vapaa-ajan toimintaa koskien, jotta sen suunnittelemista ja toteuttamista olisi helpompi organisoida. Lisäksi pyrittiin selvittämään asukkaiden mielipiteitä, jolloin toiminnasta voitaisiin tehdä mielekästä ja innostavaa. Kyseinen kartoitus hyödyttää myös yhteistyökumppaneita, joiden avulla pyritään samaan vapaaehtoisia ohjaamaan toimintaa.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Miten Kontioniemen vastaanottokeskuksen asukkaat viettävät vapaa-aikaansa?
2. Miten Kontioniemen vastaanottokeskuksen asukkaat haluaisivat vapaa-aikaansa viettää?
3. Millaiseen konkreettiseen toimintaan Kontioniemen vastaanottokeskuksen asukkaat haluaisivat osallistua?

3.2 Tutkimusmenetelmä ja kohdejoukko

Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen, ja siinä pyritään mahdollisimman kokonaisvaltaiseen tutkimukseen. Sanoaankin, että laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on paljastaa tai löytää tosiasioi-

ta sen sijaan että todennettaisiin jo olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 157.)

Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että tiedon keruun instrumenttina käytetään ihmistä ja suositaan menetelmiä, joissa tutkittavien mielipiteet ja näkökulmat pääsevät esille. Näitä menetelmiä ovat muun muassa teema- ja ryhmähaastattelut. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 160.)

Tässä tutkimuksessa lähtökohtana olikin juuri tosiasioiden esiin tuominen, joiden pohjalta vapaa-ajan toimintaa voidaan alkaa rakentamaan. Tässä tutkimuksessa aineiston keruu tapahtui ryhmähaastatteluin, joihin osallistui 4 - 6 henkilöä kerrallaan. Sekä naisille että miehille järjestettiin omat haastattelutilanteet. Tämä siitä syystä, ettei haastattelutilanteessa esiintyisi ongelmia naisten ja miesten välisissä asetelmisissä heidän kulttuuritaustojaan ajatellen. Ryhmähaastatteluja oli kolme: somaniniaisille, somalimiehille ja kurdimiehille. Ryhmähaastatteluihin päädyttiin siksi, että itse haastattelutilanteessa haastateltavat voivat toimia toistensa tukena ja tulkkeina, jos kaikilla osallistujilla ei ole tarpeeksi hyvä kielitaito. Vapaa-ajantoiminta on yhdessä toimimista, joten oli myös loogista kartoittaa yksilöiden näkemyksiä ryhmässä. Lisäksi ryhmähaastattelut jouduttivat tutkimustyötä aikataulullisesti, kun samanaikaisesti saatiin kerättyä useamman ihmisen mielipiteet ja ajatukset nauhalle.

Yleensä haastattelun avulla otetaan selvää jonkin ihmisen mielipiteistä ja kerätään tietoa häneltä. Haastattelu on siis tilanne, jossa haastateltava esittää kysymyksiä haastateltavalle. Haastattelu on molemminpuolista vuorovaikutusta, jossa molemmat vaikuttavat toisiinsa. Vuorovaikutustilanteena haastattelulle on ominaista se, että se on ennalta suunniteltu, haastattelijan ohjaama tilanne. (Eskola & Suoranta 2008, 85.) Ryhmähaastattelulla tarkoitetaan tilannetta, jossa paikalla on useampi haastateltava. Tavoitteena on saada aikaan ryhmäkeskustelu haastateltavan haluamasta aiheesta. Ryhmähaastattelua voidaan käyttää yksilöhaastattelun sijasta esimerkiksi silloin kun haastateltavat voivat jännittää haastattelijaa, jolloin ryhmähaastattelussa haastateltavat saavat tukea toisistaan. Ryhmähaastattelujen avulla voidaan saada esiin enemmän tietoa, kun osallistujat voivat yhdessä muistella kokemuksiaan ja rohkaista toisiaan. (Eskola & Suoranta 2008, 94.) Ryhmässä haastateltavia yleensä yhdistää jokin asia, esimerkiksi tietyn ryhmän jäsenyys. Tässä tutkimuksessa yhdistävänä tekijänä

oli status turvapaikanhakijana ja vastaanottokeskuksen asukkaana. Ryhmähaastattelussa haastateltavien yhteiset kokemukset tekevät käyttäytymisestä julkista ja ryhmälle tutuista asioista puhuminen tekee usein näkyväksi ryhmän normeja ilman että niistä erikseen kysyttäisiin. (Eskola & Suoranta 2008, 95.) Tämä vaikutti siihen, miksi tutkimuksen ryhmähaastattelut toteutettiin etnisissä ryhmissä, somalit ja kurdit erikseen. Molemmissa kulttuureissa on omat toimintatapansa, joten oli selkeämpää toteuttaa haastattelut näin mahdollisten ongelmien välttämiseksi. Kontioniemen vastaanottokeskuksessa somali- ja kurdiasukkaat tulevat yleensä toimeen keskenään, mutta tiedossa on myös erilaisia riitoja ja erimielisyyksiä, näiden kahden etnisen ryhmän välillä.

Ryhmähaastattelun etuina voidaan nähdä se, että haastatteluun osallistuvat kontrolloivat toisiaan ja toiseksi ryhmähaastattelu on tehokas menetelmä. Yhden haastattelun aikana saadaan esiin useamman ihmisen mielipiteet sekä ajatukset, ja muiden kertomat asiat voivat stimuloida toisia sanomaan oman mielipiteensä asiasta. (Eskola & Suoranta 2008, 98.) Ryhmähaastattelu on mielekäs toteutustapa myös silloin, kun tutkitaan ryhmien kulttuureja: omaksuttuja kulttuurisia jäsennyksiä, arvoja sekä näkemyksiä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 206).

Järjestetyissä ryhmähaastatteluissa molemminpuolinen vuorovaikutus toimi haastattelijan ja ryhmäläisten välillä. Myös haastateltavien välillä oli vuorovaikutusta, mikä synnytti mielipiteiden vaihtoa ja toi erilaisia näkökulmia esiin. Haastatteliija koki tilanteen niin, että haastateltavat saivat toisistaan ja esiin tulleista mielipiteistä rohkeutta tuoda omatkin mielipiteensä esille. Mielestäni haastateltavien yhtyessä toistensa mielipiteisiin vastaukset saivat lisäsyvyyttä ja vahvistusta. Tämän tutkimuksen tarkoituksena ei ollut tutkia kulttuureja, mutta haastateltavien entiset taustat huomioitiin ja niiden vaikutusta mielenkiinnon kohteisiin ja ajatuksiin punnittiin jonkin verran.

Ryhmähaastattelussa tilan tulee olla rauhallinen ja tarpeeksi suuri sekä kaikille osallistujille neutraali (Eskola & Suoranta 2008, 92). Haastattelut järjestettiin Kontioniemen vastaanottokeskuksessa puhelinkeskusteluihin ja muihin neuvotteluihin käytettävässä huoneessa, joka on täysin erillään asuintiloista. Näin ollen kyseessä oli mahdollisimman neutraali, rauhallinen ja haastattelutilanteeseen soveltuva tila.

Ongelmakohtia ryhmähaastatteluissa voivat olla itse haastattelutilanteen aloittaminen tai hallitsevien yksilöiden kontrolloiminen. Myös useamman ihmisen samaan paikkaan samaan aikaan saaminen voi olla ongelmallista ja vaatii järjestelyä. (Eskola & Suoranta 2008, 97.) Ryhmähaastatteluissa, jotka tätä tutkimusta varten toteutettiin, ei tätä ongelmaa ollut, sillä haastattelut toteutettiin Kontioniemen vastaanottokeskuksessa, jossa asukkaat pääsääntöisesti oleskelevat. Ongelmana nähtiin kuitenkin haastattelutilanteen nauhoittaminen, sillä siihen tarvittiin jokaisen osallistujan lupa. Tähän ongelmaan löytyi apu läheltä. Kontioniemen vastaanottokeskuksessa työskentelevä pakolaisohjaaja avusti kääntämällä haastatteluluvat somalin ja soranin kielille, jolloin haastateltavat ymmärsivät, mistä luvassa ja itse haastattelussa on kyse.

Äänten tunnistaminen ja tilanteet, joissa ihmiset puhuvat päällekkäin, voivat tuottaa ongelmia tallennuksia litteroidessa (Eskola & Suoranta 2008, 97-98). Tässä tutkimuksessa tämä ei tuottanut kuitenkaan ongelmia, sillä ennen haastattelutilanteita haastattelija oli tavannut haastateltavia henkilöitä useamman kerran ja tutustunut heihin jonkin verran, joten heidän äänensä tunnistaminen oli helpompaa. Lisäksi käytettävissä ollut tulkki aloitti kääntämisen mainitsemalla asiansa esittäneen henkilön nimen.

Ryhmähaastattelut toteutettiin puolistrukturoituna, eli esitettävät kysymykset ovat kaikille samat, mutta haastateltavat saavat vastata kysymyksiin vapaasti eikä heille ole tarjottu valmiita vastausvaihtoehtoja (Eskola & Suoranta 2008, 86). Pohjana haastattelussa oli valmiiksi mietityt kysymykset, ja haastattelutilanteen tuomana etuna haastattelija pystyi tarkentamaan kysymyksiä sekä tarvittaessa esittämään tilanteen mukaan tuomia lisäkysymyksiä.

Haastattelukysymykset muodostuivat Kontioniemen vastaanottokeskuksen sosiaalityöntekijän kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta. Keskusteluissa huomiota kiinnittivät tietyt aiheet, joista alettiin muotoilla ja jäsenellä kysymyksiä. Kysymyksiä ja kysymysrunkoa muokattiin palautteen myötä, jonka jälkeen ne hahmoteltiin neljän teeman alle: a) vapaa-ajan toiminnan merkitys, tärkeys ja mielekkyys, b) osallistumisen ehdot ja esteet, c) vapaa-ajan toiminnan organisointi ja d) järjestäjätaho ja ohjaaja. (ks. LIITE 1)

Tutkimuksen kohdejoukko koostui Kontioniemen vastaanottokeskuksen 16 somali- ja kurdiasukkaasta. Yhdeksän heistä oli somalia ja seitsemän kurdia. Naisia haastateltavista oli viisi ja miehiä yksitoista. Somalinaisten ikäjakauma oli 20–42 vuotta ja keski-ikä oli 30,4 vuotta. Somalimpiesten ikäjakauma oli 18–27 vuotta ja keski-ikä oli 22,75 vuotta. Kurdimiesten ikäjakauma oli homogeenisempi, 18–19 vuotta ja keski-ikä oli 18,6 vuotta. Haastatteluihin osallistuneiden Suomessa oloaika vaihtelee kuudesta kuukaudesta kahteen vuoteen ja keskimääräinen Suomessa oloaika oli noin 1 vuosi 2 kuukautta.

Ryhmähaastattelut toteutettiin Kontioniemen vastaanottokeskuksella 30. maaliskuuta 2010. Haastateltavia ryhmiä oli yhteensä kolme: somalinaiset, somalimiehet ja kurdimiehet. Somalitaustaisten haastattelutilanteissa oli mukana Kontioniemen vastaanottokeskuksen pakolaisohjaaja, joka toimi tarvittaessa tulkkina. Ryhmähaastattelut olivat kestoltaan puolesta tunnista reiluun tuntiin. Haastateltavat valittiin sattumanvaraisesti yhdessä Kontioniemen vastaanottokeskuksen työntekijöiden kanssa.

Haastattelutilanteet olivat rentoja, ja haastateltavat vastasivat esitettyihin kysymyksiin monipuolisesti ja toivat omia mielipiteitään selkeästi esiin. Haastattelut koettiin mielenkiintoisina ja haastattelijalle esitettiin kysymyksiä ja toiveita, jotta vapaa-ajasta tulisi mielekkäämpää. Kaikki kolme ryhmähaastattelua sujuivat ilman sen suurempia häiriötekijöitä, mutta kysymysten ymmärtäminen oli välillä tuottaa ongelmia niin haastateltaville kuin tulkkajallekin. Tästä ongelmasta selvittiin kysymysten uudelleen muotoilun ja tarkentavien kysymysten avulla. Yhdessä haastattelussa muutamien kysymysten kohdalla ongelmaksi muodostui se, että yksi haastateltavista vastasi todella pitkästi ja muut läsnäolijat alkoivat pitkästyä eivätkä keksineet kysymyksiin enää muuta lisättävää. Toisaalta hänen vastauksensa sisälsivät arvokasta ja monipuolista tietoa, joten haastattelija tutkijan roolissa ei kokenut tilannetta ongelmalliseksi.

3.3 Tutkimusaineiston analysointi

Haastatteluaineistosta etsitään vastauksia lähinnä siihen, mitä vastaanottokeskuksen asukkaat haluaisivat vapaa-ajallaan ohjatusti tehdä ja mikä heitä kiinnostaa ja motivoi, sekä siihen, onko heillä tietoa vapaa-ajan toiminnasta Joensuun seudulla. Lisäksi

käsitellään muita aihealueita, jotka haastatteluaineistoa analysoidessa selkeästi korostuivat.

Aineiston analysoinnissa lähdettiin liikkeelle ryhmähaastatteluiden litteroinnilla, jonka jälkeen tutustuttiin aineistoon lukemalla sitä useamman kerran. Sen jälkeen aineisto teemoiteltiin, jossa apuna käytettiin värikoodausta. Värikoodauksen avulla aineistoa selkiinnytettiin tutkijalle ja helpotettiin sen jatkokäsittelyä.

Usein aineistoa lähdetään selkiinnyttämään tematisoinnin kautta, jolloin aineistosta nostetaan esiin tutkimusongelmaa valaisevia teemoja. Teemoittelun avulla esiin nousseita teemoja ja niiden ilmenemistä voidaan tarvittaessa vertailla keskenään. Kun pyritään löytämään ratkaisu käytännölliseen ongelmaan, on teemoittelu tällöin hyvä aineiston analysointitapa. Näin ollen aineistosta voidaan helposti poimia tutkimusongelman kannalta olennaista tietoa. (Eskola & Suoranta 2008, 174, 178.)

Valitut teemat ovat vapaa-aika, motiivit, ohjattuun toimintaan osallistuminen ja toiveet. Teemoitteluä tehtäessä ryhmähaastatteluaineistosta nousi esiin myös aihepiirejä, joita ei kuitenkaan nosteta yleisiksi teemoiksi, mutta niitä käsitellään edellä mainittujen teemojen sisällä. Näitä aihepiirejä ovat sosiaalisten suhteiden merkitys ja yhteisökeskeinen ajattelutapa, kielitaidon puutteellisuus, tiedon vähäisyys ja vastaanotto-keskuksessa asuminen rajoittavana tekijänä.

3.4 Tutkimuksen luotettavuuden analysointi

Tätä opinnäytetyötä koskevat ryhmähaastattelut suoritettiin Kontioniemen vastaanotokeskuksessa, missä haastateltavat henkilöt asuivat. Haastatteluluvan myötä haastateltaville selvisi, miksi heitä tullaan haastattelemaan. Samalla saatiin heidän lupansa nauhoittaa haastattelut ja käyttää heidän vastauksiaan tätä opinnäytetyötä tehtäessä. Haastateltaville tehtiin selväksi myös se, että heidän anonymiteettinsä säilyy tutkimustuloksia käsiteltäessä ja niitä julkaistessa.

Luotettavuuteen vaikuttivat positiivisesti seuraavat seikat: tutkimuksen tekijä toimi itse haastattelijana ja haastateltavat tunsivat häntä jo jonkin verran entuudestaan. Kaikille

haastateltaville oli samat kysymykset, joita tarkensin aina tarvittaessa. Lisäksi tutkija litteroi itse kaikki haastattelut eikä haastatteluissa ollut häiriötekijöitä, yhden naisen mukana olevaa vauvaa lukuun ottamatta. Haastattelujen litteroinnissa kaikki tuli ymmärretyksi, johon vaikuttivat käytettävissä ollut tulkki sekä itse haastattelutilanne, joka mahdollisti tarvittavien tarkentavien kysymysten esittämisen.

Tutkimuksen luotettavuutta vahvistaa tarkka selvitys siitä, miten tutkimus on toteutettu ja miten se on edennyt alusta loppuun. Tutkimukseen sisältyneistä ryhmähaastattelutilanteista on kerrottu selkeästi ja tarkasti. Tutkimustuloksia on käsitelty laajasti ja haastatteluista poimitut lainaukset todentavat tuloksia ja tuovat monipuolisuutta.

Tutkimusjoukko koostui henkilöistä, joilla on eri kansalaisuuksia. Jokaisella on oma persoonansa ja taustatekijänä omat kokemukset ennen Suomeen saapumista. Voidaan kuitenkin ajatella, että jos tutkimus toistettaisiin toisessa vastaanottokeskuksessa, voisivat tulokset olla laadultaan melko samanlaisia etnisten taustojen takia. Kuitenkin vastaanottokeskuksissa on eri tilanteet ohjatussa vapaa-ajan toiminnassa, niin tulokset voisivat olla tästä syystä erityyppisiä. Ryhmähaastatteluiden kohdejoukko oli melko suppeahko, noin kahdeksasosa Kontioniemen vastaanottokeskuksen asukkaista, mutta tutkimuksessa saatiin kerättyä kahden Kontioniemen vastaanottokeskuksessa edustetuimman etnisen ryhmän vastaukset, mikä tuo tuloksille arvoa luotettavuudessa. Aukkaiden vaihtuvuus voi vaikuttaa myös luotettavuuteen yleisemmällä tasolla, mutta esiin nousseet pääpiirteet olivat samoja haastatteluryhmästä huolimatta, joten tulokset ovat jollakin tasolla yleistettäviä.

4 RYHMÄHAASTATTELUIJEN VASTAUSTEN ANALYSOINTI

Tässä luvussa kuvataan tutkimustuloksia teemoittain: vapaa-aika, motiivit sekä ohjattuun toimintaan osallistuminen ja toiveet. Alaluvussa ”vapaa-aika” käsitellään vapaa-ajan kontekstia haastateltavan elämässä: mitkä ovat lähtökohdat eli mitä on harrastettu / tehty vapaa-ajalla kotimaassa, mitä harrastetaan nyt ja mitä muutoksia Suomeen tulon myötä on tapahtunut. Alaluvussa ”motiivit” käsitellään seuraavia asioita vapaa-ajan toiminnan motiiveista: mikä motivoi, mitkä ovat syyt osallistumiselle, mikä

on toiminnan merkitsevyys sopeutumisen kannalta. Ohjattuun toimintaan osallistuminen ja toiveet -alaluvussa käsitellään toiminnan organisointiin liittyviä asioita, kulttuurin merkitystä osallistumisessa sekä sitä, mihin konkreettiseen toimintaan Kontionien vastaanottokeskuksen asukkaat haluaisivat osallistua. Myös muita esiin nousseita aihepiirejä, kuten sosiaalisten suhteiden ja kulttuurin tuntemuksen merkitystä ja vastaanottokeskusta rajoittavana tekijänä, käsitellään näissä kolmessa edellä mainitussa alaluvussa.

4.1 Vapaa-aika

”Tässä ihan ollaan kampissa (vastaanottokeskuksessa), meillä ei ole mitään tekemistä.”

Somalinaiset kertovat, että tällä hetkellä vapaa-ajan aktiviteettien määrä on hyvin vähäistä. He vierailevat toistensa huoneissa, tervehtivät ja keskustelevat. Lisäksi he katsovat silloin tällöin televisiota. Myös somalimiehet ovat samaa mieltä: tekeminen on hyvin rajoittunutta vastaanottokeskuksessa, mutta kuitenkin he harrastavat naisia enemmän. Somalinaiset käyvät vain suomen kielen tunneilla sekä kerran viikossa naisten käsityökerhossa, joka järjestetään vastaanottokeskuksessa. Somalimiehet sen sijaan harrastavat jalkapalloa ja lukemista sekä pyrkivät lisäämään tietouttaan ja taitojaan opiskelemalla suomen kieltä. Kurdimiehet osallistuvat eri harrastuksiin aktiivisemmin. He pelaavat jalkapalloa, lentopalloa, käyvät uimassa ja kuntosalilla. Kuitenkin nämäkin toiminnot tapahtuvat pääosin vastaanottokeskuksessa ja sen lähiympäristössä.

Kaikille ryhmähaastatteluihin osallistuneille yhteistä on, että kotimaassaan he viettivät aikaansa perheen ja sukulaisten parissa ja matkustivat tapaamaan heitä kauemmas. Muutamalla kurdi- ja somalimiehellä oli kotimaassaan työt tai opiskelu, joten elämä oli aktiivisempaa ja harrastaminen painottui iltapäivään. Silloin he harrastivat urheilua, kuten tennistä ja koripalloa.

Suomeen tulon myötä vapaa-ajanvietossa on tapahtunut suuri muutos. Ympäriellä ei ole enää ystäviä, perhettä ja sukua, joiden kanssa aikaa on totuttu viettämään. Kur-

dimiehet toteavat, että Suomessa heillä ei ole vapaa-ajalla mitään tekemistä, koska he eivät tiedä harrastuspaikkoja.

”Kotimaassa vapaa-ajalla tapasimme ystäviä, keskustelimme ja kävelimme ulkona. Myös sää oli parempi, sillä on vaikutusta. Meillä oli aurinkoista.”

Aineistosta nousee esille haastateltavien sosiaalinen köyhyys, eli heillä on ympärillään vain pieni piiri, suku kaukana eikä kovinkaan monia ystäviä kantaväestöstä, mikä vaikuttaa heidän osallistumiseensa ja aktiivisuuteensa. Ystävien ja puuttuvien sosiaalisten suhteiden ja verkostojen merkitys on havaittavissa läpi haastatteluaineiston. Voidaan todeta, että haastateltavat tarvitsevat lähelleen ihmisiä, joiden avulla opittaisiin uutta ja luotaisiin jalan sijaa tässä yhteiskunnassa. Sosiaalisilla suhteilla, niin ystävillä kuin perheellä, on suuri vaikutus arkielämän mielekkyyteen, ja yleensä kantaväestölle ystävien ja perheen läsnäolo on itsestäänselvyys, ja näin ollen sen arvoa tai vaikutusta ei tulla välttämättä ajatelleeksi. Kuitenkin nämä uuteen maahan tulleet ihmiset eivät toimi yksin, vaan ympärillä olevan sosiaalisen verkoston varassa, joka näillä ihmisillä muodostuu lähestulkoon pelkästään Kontioniemen vastaanottokeskuksen muista asukkaista, työntekijöistä ja muista heidän elämäntilanteeseen sidoksissa olevista henkilöistä, esimerkiksi lakimiehestä tai terapeutista.

Aini Pehkosen (2006) tutkimuksessa ”Maahanmuuttajan kotikunta” tuodaan esille sosiaalisten suhteiden ja sosiaalisten verkostojen merkitys maahanmuuttajille. Sosiaalisen verkoston sosiaaliset suhteet tarjoavat tietoa, palveluja, henkistä tukea, uusia ihmissuhteita sekä materiaalista apua. Kun uudessa asuinmaassa on oleskeltu jonkin aikaa, koetaan sosiaalisten suhteiden luominen kantaväestöön hyödyllisemmäksi kuin oman etnisen ryhmän parissa pysyminen. Tutkimuksen mukaan maahanmuuttajien sosiaaliset suhteet muodostuvat kyläilyn, vapaa-ajan harrastusten, uskonnon, työpaikan ja naapureiden kautta. Maahanmuuttajille avoimet kohtaamis- ja tapaamispaikat mahdollistavat kokoontumisen, harrastamisen ja muiden ihmisten tapaamisen. Omasta elinpiiristään uloslähteminen helpottaa valtaväestön kulttuurin ja normien omaksumisessa. (Pehkonen 2006, 68-70.)

Kuten tämän tutkimuksen avulla on tulkittavissa, on somaleille ja kurdeille perheellä ja sen antamalla tuella iso merkitys. Muslimikulttuurissa perhe on erittäin tärkeä. Perhettä ja sukua pidetään islamissa yksilön turvaverkkona. Suvun ja perheen tarjoama verkosto tarjoaa turvaa ja vakautta ja siitä on muodostettu tiivis yhteisö monista suvun ja perheen jäsenistä. (Moallin 2005, 98.) Myös kurdityhteiskunnassa perheellä on suuri merkitys. Perheeseen kuuluvat niin serkut kuin pikkuserkutkin, ja usein suuri joukko samaan sukuun kuuluvia eri sukupolvia asuu saman katon alla. Heille suurperhe on tärkein olemassa oleva yleinen kuin sosiaalinenkin instituutio. (Nerweyi 1991, 38, 65.)

Haastatteluiden perusteella vastaanottokeskuksessa asuminen koetaan selvästi vapaa-aikaa rajoittavana tekijänä eikä haastateltavien mielestä siellä ole tarjolla aktiivista tekemistä. Voidaan todeta, että aktiivisuutta vastaanottokeskuksen asukkailla riittää, sillä vapaa-ajallaan he omatoimisesti opiskelevat suomen kieltä ja kulttuuria ja lisäksi heillä on kiinnostusta ja innostusta erilaisiin harrastuksiin, mutta omat mahdollisuudet aktiivisena osallistujana koetaan rajoittuneeksi.

”Täällä olemme vain vastaanottokeskuksessa ja meillä on vain pieni mahdollisuus harrastaa, mutta ehkä tulevaisuudessa kun saamme kuntopaikan.”

Tämän tutkimusaineiston perusteella voidaan todeta, että näille haastatelluille turvapaikanhakijoille vastaanottokeskus muodostaa tietynlaisen kontekstin ja vastaanottokeskuksessa asumisella on vaikutusta sekä merkitystä asioiden kokemiseen. Vastauksissa huomiota kiinnitti myös se, että vastaajat näkevät itsensä vain turvapaikanhakijoina, muista erillään olevina ihmisinä, joilla ei ole mahdollisuuksia harrastaa statusensa takia. Vaikka ohjattuun toimintaan osallistuminen kiinnostaisi turvapaikanhakijoita, on tavallaan tyydytty omaan asemaan ja tilanteeseen vastaanottokeskuksen asukkaana. Tutkimukseen osallistuneet henkilöt kokevat olevansa muusta maailmasta eristetyssä tilassa, jossa tieto ei ole heidän saatavillaan. Haastatteluaineistoissa on useita kohtia, joissa haastateltavat pohtivat omaa nykytilannettaan, arvioivat osallistumisestaan tulevaisuuden näkymien kautta ja sitä, mitä mahdollisuuksia heillä tulevaisuudessa on. Huomio kiinnittyi myös siihen, kuinka haastateltavat asemoivat itsensä suhteessa muihin ja minkälaisina toimijoina he itsensä näkevät turvapaikan-

hakijoina. He kokevat olevansa vain vastaanottokeskuksen asukkaita, joilla ei ole mahdollisuuksia päästä mukaan yhteiskuntaan ennen turvapaikkapäätöstä.

”Kaikilla ei vain ole mahdollisuutta osallistua, jos tapahtuu ulkopuolella. Osalle annetaan lippuja (bussiin) ja he osallistuvat, mutta kaikki ei pääse.”

Yksi somalimiehistä kertoi tämän huomiota herättävän asian osallistumisen mahdollisuuksista. Onko todella niin, että kaikille vastaanottokeskuksen asukkaille bussilippuja ja ulkopuolella tapahtuvaan toimintaan ei anneta vai onko kyseessä mahdollisesti tiedon puute? Kontioniemen vastaanottokeskuksen asukkaille on järjestetty erilaisia tapahtumapäiviä opiskelijoiden ja muiden tahojen toimesta, joten onko niin, että tapahtumiin otetaan vain tietty määrä osallistujia vai onko tiedon leviämässä kaikille asukkaille ollut ongelmia? Eräs haastatelluista somalimiehistä kertoo, että yhden päivän tapahtumista ilmoitetaan seinällä sekä toimistosta, mutta harrastusmahdollisuuksista kukaan ei ole kertonut. Voihan asia olla niin, että vastaanottokeskuksen asukkaita informoidaan tapahtumista hyvissä ajoin ja itse tapahtumapäivänä asia on jo unohtunut mielestä.

4.2 Motiivit

”Kavereiden saaminen ja harrastaminen helpottaisi koti-ikävää, emmekä miettisi, mitä kotimaassa tapahtuu perheelle ja sukulaisille.”

Ohjattuun toimintaan osallistumisen suurimpana motiivina nähtiin sopeutumisen helpottuminen. Erityisesti somalinaiset kokivat aktiviteettien antavan uusia taitoja, jotka helpottaisivat vastaanottokeskuksen ulkopuolisessa elämässä ja ohjatun toiminnan avulla heillä olisi mahdollisuus päästä paremmin suomalaisen yhteiskunnan mukaan.

Kaikki kolme haastateltua ryhmää pitivät motivaattorina sitä, että harrastusten avulla sosiaalisten suhteiden luominen vastaanottokeskuksen ulkopuolella eläviin ihmisiin mahdollistuisi ja näin ollen saataisiin ystäviä. Kantaväestöstä saatujen ystävien avulla puolestaan kielitaito ja kulttuurin tuntemus paranisivat ja sitä kautta sopeutumisesta tulisi helpompaa. Jokainen haastatteluun osallistunut vahvasti kielitaidon ja kulttuurin

oppimisen tärkeäksi motivaattoriksi, ei pelkästään uusien ystävien kautta opittuna, vaan myös itse toiminnan kautta näiden taitojen harjaannuttaminen mahdollistuisi.

Sirkku Varjosen (2007) tutkimuksessa Elämää ja akkulturaatiota – Tapaustutkimus maahanmuuttajan elämäntarinasta teemana kulttuurin tuntemus ja sen tärkeys toistuu useita kertoja ja sama aihe painottuu tämänkin tutkimuksen tuloksissa. Kontioniemien vastaanottokeskuksessa asuville turvapaikanhakijoille ohjattuun toimintaan osallistumisen yksi motivaatio olisi juuri kantaväestön kulttuurin oppiminen ja yhteiskunnallisten toimintatapojen omaksuminen.

”Täällä on ihan mahdotonta tutustua ihmisiin, mutta jos jotain tapahtuisi Kontiolahdella tai Joensuussa, se auttaisi meitä tutustumaan ja saamaan meille toimintaa ja se aktivoisi meitä ja lisäisi meidän tietoa. Se valaisisi meitä ja kertoisi siitä, että jotain on menossa myös ulkopuolella.”

Kaikki haastatteluihin osallistuneet olivat yhtä mieltä siitä, että ohjattu vapaa-ajan toiminta toisi vastaanottokeskukseen viihtyvyyttä ja asukkaille mielekkäämmän olon. Vastaanottokeskuksen ulkopuolella tapahtuva toiminta puolestaan tarjoaisi mahdollisuuden nähdä mitä muualla tapahtuu ja kohdata uusia asioita. On aivan itsestään selvyyttä, että aktiivisuus ja tekeminen, joka tuo elämälle sisältöä, vaikuttaa ihmisen hyvinvointiin positiivisesti. Lisäksi yksi kurdimies mainitsi, että ohjattu vapaa-ajan toiminta antaisi heille uutta ajateltavaa, eikä mielessä pyörisi koko ajan vain oman kotimaan ongelmat ja huoli sukulaisista. Kurdimiehet kokivat ohjattuun toimintaan osallistumisen tärkeänä, koska siinä heille tarjoutuisi mahdollisuus keskustella suomalaisten kanssa, eikä heidän päivänsä kuluisi vain vastaanottokeskuksessa istuen ja syöden. Esiin nousi kuitenkin kokemuksia suomalaisten haluttomuudesta tutustua heihin ennakkoluulojen tai uskalluksen puutteen takia.

Somalimpiesten ajatukset pyörivät hyvin pitkälle oppimisessa. Ohjattu toiminta voisi antaa heille valmiuksia suomalaisessa kulttuurissa ja yhteiskunnassa toimimiseen ja lisäksi suomen kielen oppiminen nähtiin merkittävänä tekijänä. Somalimpiesten haastattelussa esiin nousi motivaattorina myös terveys. Liikuntapainotteinen vapaa-ajantoiminta auttaisi painonhallinnassa ja muissa terveyteen vaikuttavissa asioissa, kuten diabeteksen hallinnassa.

4.3 Ohjattuun toimintaan osallistuminen ja toiveet

”Käsitöitä olisi hyvä tehdä ja ommella. Hommia, jotka valmentaa ammattiin ja lisää tietoa.”

Kontioniemen vastaanottokeskuksen somali- ja kurdiasukkaat ovat kiinnostuneet monipuolisesti erilaisesta ohjatusta toiminnasta. Somalinaisia kiinnostaa perinteisemmät naisten aktiviteetit, kuten käsityöt ja ompeleminen sekä ruoanlaitto ja keittiötehtävät. Heille olisi tärkeää saada toiminnassa ammattiin valmentavia taitoja. Myös kurdimiehet mainitsivat pitävänsä ruoanlaitosta. Kaikki kolme ryhmää ovat kiinnostuneet oppimaan suomalaisten ruokien valmistamista ja vastavuoroisesti opettamaan oman kulttuurinsa ruokia ja perinteitä suomalaisille.

Somali- ja kurdimiehet ovat kiinnostuneet enemmän opiskelusta ja keskustelemisesta. Haastateltavien joukossa oli miehiä, jotka kotimaassaan olivat aloittaneet muun muassa yliopisto-opinnot, joten keskusteleminen politiikasta ja taloudesta sekä suomen kielen ja kulttuurin oppiminen koettiin erittäin kiinnostavaksi. Monet näistä miehistä olivat kotimaassaan oppineet ammatillisia taitoja tekemällä, esimerkiksi olemalla isän tai isoisän mukana autokorjaamolla tai rakennustyömaalla ja osallistuminen ammattiin valmentavaan ja käytännön taitoja kartuttavaan toimintaan Suomessakin kiinnostaisi hyvin paljon. Etuna ammatillisten taitojen hankkimisessa nähtiin pidempiaikainen hyöty: päästäisiin kokeilemaan eri vaihtoehtoja ja jos kiinnostus jotakin kohtaan heräisi laajemmin, olisi tulevaisuudessa mahdollisuus opiskella samaa tai hakea kyseiselle alalle töihin. Kurdimiehet olisivat erittäin kiinnostuneita myös tutustumaan suomalaisiin kouluihin ja opiskeluun, esimerkiksi ammattikouluihin. Tutustumalla kouluihin he näkisivät suomalaisen opiskelun mallia ja voisivat saada myös kontakteja ikäisiinsä nuoriin.

”Haluaisimme käydä koululla, tutustua ja nähdä suomalaisten kouluja, esimerkiksi ammattikouluja.. Ja tutustua ihmisiin.. Se helpottaisi kavereiden saamista ja parantaisi kielen ja kulttuurin tuntemusta.”

Niin somali- kuin kurdimiehiäkin kiinnostaisi myös monipuolinen urheilu. Ohjattuna toimintana jalkapallo, lentopallo, kickboxing, uinti ja biljardi olisivat heidän mieleensä. Somalinaisia kiinnostaisi urheilussa lähinnä ulkoileminen ja käveleminen. Yksin ulkoi-

leminen ei heidän mielestään ole mukavaa ja ryhmän kanssa vastaanottokeskuksesta tulisi lähdettyä ulos kun olisi seuraa.

Omalla etnisellä taustalla ei koettu olevan yleisesti merkitystä ohjattuun toimintaan osallistumisessa. Kaikki tutkimukseen osallistuneet olivat sitä mieltä, että he voivat osallistua erilaisiin toimintoihin, paitsi somalinoisilla esimerkiksi pukeutuminen on hieman rajoittava tekijä. Kulttuuritekijöiden kannalta yleisesti hankaloittavana tekijänä koetaan se, ettei tunneta suomalaista kulttuuria eikä ole suomalaisia kavereita.

Ohjattu toiminta ja harrastaminen kiinnostaisi pääsääntöisesti Kontioniemen vastaanottokeskuksen ulkopuolella. Somalinoiset ja erityisesti yksi heistä, jolla on lapsi, olisivat kiinnostuneet myös paikan päällä järjestetystä toiminnasta. Vastaanottokeskuksen ulkopuolella järjestetty toiminta mahdollistaisi ulkopuolisen elämän näkemisen ja ympäristön vaihtelu piristäisi haastateltuja turvapaikanhakijoita. Ulkopuolella järjestettävässä toiminnassa esteenä nähtiin kuitenkin rajoittunut liikkuminen. Kontioniemen vastaanottokeskus sijaitsee 20 kilometriä Joensuusta ja vaikka bussiyhteydet ovat hyvät, ei turvapaikanhakijoiden taloudellinen tilanne välttämättä salli bussilippujen ostamista. Kahdelta somalimieheltä tulikin idea, että Kontioniemen vastaanottokeskuksesta voitaisiin järjestää yhteiskuljetuksia tapahtumiin, joihin olisi useampia osanottajia vastaanottokeskukselta.

Kaikki vastanneet olivat yksimielisiä, että ohjattua vapaa-ajan toimintaa tulisi järjestää säännöllisesti ja sen tulisi sijoittua iltapäivään. Viikolla heillä on aamupäivisin suomen kielen tunteja, tapaamisia esimerkiksi sosiaalityöntekijän tai sairaanhoitajan kanssa, ja useimmat vastaanottokeskuksen asukkaista nukkuvat myöhään. Toimintaan oltaisiin valmiit osallistumaan niin arkena kuin viikonloppuisinkin. Vain yksi somalinainen ja yksi kurdimies eivät haluaisi toimintaa viikonloppuisin.

Haastatellut olivat samaa mieltä siitä, että ohjatun toiminnan tulisi olla kaikille avointa ja kantaväestöstä osallistujat otettaisiin vastaan paremmin kuin hyvin. Samoin he toivoivat myös kantaväestön ajattelevan puolestaan heistä. Kaikille avoin toiminta mahdollistaisi tutustumisen ja ystävystymisen. Erityisesti kurdimiehet toivoivat, että ohjattuun toimintaan osallistuisi kantaväestöstä oman ikäisiä ihmisiä, joiden kanssa voisi tavata toiminnan ulkopuolellakin.

Haastatellut turvapaikanhakijat näkevät itsensä vain osallistujina, eivätkä ole valmiita organisoimaan toimintaa, koska he kokevat, ettei heillä ole organisoinnin vaatimaa tietoa tai taitoa. Toiminnan ohjaajan sukupuolella ei koeta olevan merkitystä. Tärkeämpää on, että ohjaajana toimisi henkilö, jolla on kokemusta ja taitoa ja joka osaa asiansa niin hyvin, että voi jakaa taitonsa osallistujillekin. Somalinaiset sekä kurdimiehet haluaisivat ohjaajiksi myös opiskelijoita, jotka ovat persoonallisia ja joilla on aikaa. Opiskelijat nähtiin varteenotettavina ohjaajina siitä syystä, että he olisivat mahdollisesti samaa ikäluokkaa kuin turvapaikanhakijat ja heistä voisi saada ystäviä.

”Olisi hyvä, jos joku tulisi tänne ensin kertomaan, miten järjestön toimintaan tai harrastusmahdollisuuksiin voisi osallistua. Ensin tutustuttaisiin järjestön toimintaan, tavoitteisiin ja sitten voitaisiin mennä mukaan. Tahdomme tutustua järjestöihin ja harrastusmahdollisuuksiin, mutta suomen kielen taito puuttuu eikä itse voida lukea tietoa esimerkiksi lehdistä.”

Kaikki tutkimukseen osallistuneet olivat sitä mieltä, että kielitaidon puutteellisuus hankaloittaa ohjattuun toimintaan osallistumista. Ensiksikin he eivät itse voi lukea tietoa sanomalehdistä tai internetistä, koska suomen kieli ei ole hallussa ja toiseen toiminnassa voisi tulla eteen vaikeita tilanteita, kun ohjaaja ei puhu heidän kielitään eivätkä he ohjaajan äidinkieltä. Tiedon vähäisyys tulee aineistossa selkeästi ilmi, sillä kaikki haastateltavat olivat yksimielisiä siitä, ettei heillä ole tietoa lähiseudun harrastusmahdollisuuksista tai järjestöistä, jotka tarjoaisivat ohjattua toimintaa. Noin puolet haastatelluista mainitsivat heille yhden tutun järjestön, Suomen Punaisen Ristin, ja tiedostivat sen Kontioniemen vastaanottokeskuksen ylläpitäjänä. Kaksi kurdimestä tiesivät lisäksi Suomen Punaisen Ristin ystävätoiminnasta, mikä voi avustaa ystävien saamisessa.

Ohjattuun vapaa-ajan toimintaan osallistumisesta vastaanottokeskuksen asukkaiden asenteet ovat positiivisia eikä tiedon vähäisyys johdu aktiivisuuden puutteesta, sillä aineiston läpi kulkeva teema on kiinnostus tutustua ja saada uutta tietoa. Heillä ei vain ole keinoja siihen. Useampi haastatelluista mainitsi, että olisi hyvä, jos paikalle, Kontioniemen vastaanottokeskukseen, saataisiin joku kertomaan järjestöjen toiminnasta ja harrastusmahdollisuuksista sekä järjestettäisiin infotilaisuuksia, joista asukkaiden on mahdollista saada lisätietoa ja sen avulla aktivoitua.

4.4 Johtopäätökset

Haastateltavien vastauksista voidaan nähdä selkeästi, minkälaista ohjattua toimintaa halutaan ja mikä Kontioniemen vastaanottokeskuksen asukkaita kiinnostaa. Lisäksi haastattelukysymyksiin vastattiin niin, että niistä pystyy tekemään johtopäätöksiä todellisuudesta, eli haastateltavien elämästä turvapaikanhakijoina ja siihen vaikuttavista tekijöistä.

Kontioniemen vastaanottokeskuksen asukkaiden osallistuminen ohjattuun toimintaan on tällä hetkellä hyvin vähäistä. Ainoana ohjattuna toimintana nähdään vastaanottokeskuksen järjestämät suomen kielen tunninit sekä silloin tällöin jalkapallo. Ohjatun toiminnan järjestämisessä on paljon kehitettävää: sitä voisi tapahtua useammin ja monipuolisempana. Kontioniemen vastaanottokeskus on melko hiljattain perustettu ja toimintojen kehittyminen vie ymmärrettävästi oman aikansa, joten tämän ja mahdollisten muiden tutkimusten avulla kehittämistyötä alkaa tapahtua.

Perheen ja sukulaisten merkitys tutkimukseen osallistuneille turvapaikanhakijoille on suuri. Heillä vallitsee yhteisökeskeinen eli kollektiivinen ajattelutapa, joka esimerkiksi Afrikan maissa on yleistä. Yhteisökeskeisessä ajattelutavassa yksilö kokee olevansa riippuvainen ryhmästä, sen tuomasta tuesta ja on valmis elämään kyseisen ryhmän normien mukaan. Kollektiivisessa ajattelumallissa yksilö samaistuu omaan yhteisöönsä niin, että hän jakaa mielellään kokemuksensa, uskomuksensa ja mielipiteensä sen kanssa, eikä halua erottua siitä. (Alitolppa-Niitamo 1994, 117–118.) Tämä yhteisökeskeinen ajattelutapa ja yhteisön merkitys korostuu turvapaikanhakijan saapuessa uuteen maahan, kun ympärillä ei olekaan enää tiivistä turvaverkkoa, jonka puoleen kääntyä. Meillä Suomessa vallitsee enemmän yksilökeskeinen eli individualistinen ajattelutapa, jossa yksilön tarpeet ja etu laitetaan ensimmäiseksi ja näin ollen voi olla vaikea ymmärtää henkilöä, joka tulee yhteisökeskeisen ajattelutavan kulttuurista.

Ohjattuun toimintaan osallistumiselle löytyy monia syitä, jotka vaihtelevat laidasta laitaan. Ohjattu toimintaa tarjoaa turvapaikanhakijoille mahdollisuuksia niin terveyden ylläpitämiseen kuin sosiaalisten suhteiden luomiseenkin. Tiedon ja taitojen saaminen

kokemusten avulla koetaan tärkeänä. Myös sopeutumiselle ohjattu toiminta koetaan hyödyllisenä tekijänä.

Sopeutuminen on jokaiselle henkilökohtainen asia ja siihen vaikuttavat hyvin monet asiat niin menneisyydestä kuin nykytilanteestakin. Ohjattuun vapaa-ajan toimintaan osallistuminen ei välttämättä ole kuulunut turvapaikanhakijan arkeen ja etnisen taustan toimintatapoihin, joten uudessa kulttuurissa siihen osallistuminen voi olla vierasta ja haastavaa jo kielellisten taitojen puutteellisuudesta vuoksi. Tämä tutkimus vahvistaa sen, että turvapaikanhakijat tarvitsevat kontakteja vastaanottokeskuksen ulkopuolisiin ihmisiin ja kantaväestöön, jotta sopeutuminen uuteen asuinmaahan olisi helpompaa. Ohjattuun toimintaan osallistuminen antaisi kuitenkin mahdollisuuden tutustua ja luoda näitä tärkeitä sosiaalisia suhteita ja kontakteja.

Haastateltavien vastauksissa on paljon intoa ja halua toimintaan osallistumisessa. Myös motiivit olivat kaikilla vastanneilla melko samanlaisia. Halutaan oppia, nähdä ja kokea uutta. Merkittävin motiivi oli suomen kielen ja kulttuurin tuntemus ja yhteiskuntaan mukaan pääseminen. Haasteena voidaan nähdä turvapaikanhakijan status, niin sanotusti kuulumattomuus mihinkään. Uskalletaanko ja halutaanko todella sitoutua toimintaan, kun omasta tulevaisuudesta ei ole varmaa tietoa? Kuitenkin ohjattuun toimintaan osallistuminen päivittäin tai ainakin säännöllisesti olisi yhteiskuntaan integroitumisen kannalta järkevää.

Kontioniemen vastaanottokeskuksen turvapaikanhakijat eivät itse ole valmiita järjestämään toimintaa. Mahdollisesti turvapaikanhakijana tilanne ei tunnu ajankohtaiselta tai kenties omassa kulttuurissa ei ole totuttu osallistavaan toimintaan ja siitä syystä haluttaisiin mennä mukaan valmiiksi organisoituun toimintaan.

Joensuun seudulla on paljon järjestötaustaista toimintaa, niin harrastus- kuin vaikutamispuolellakin, jotka ovat olleet toiminnassa useita vuosia ja näiden järjestöjen toimintatapa on muotoutunut omanlaisekseen vuosien varrella. Toiminnasta informoiminen niin, että se tavoittaisi turvapaikanhakijat ja maahanmuuttajat ja toimintaan uusien kulttuurien mukaan ottaminen voivat siksi olla haastavaa, mutta uudistumista ja haasteisiin vastaamista nyky-yhteiskunnassamme tulee tapahtua jatkuvasti.

Ohjatun toiminnan toteuttaminen on yksi suurimmista haasteista. Resurssit palkattujen ohjaajien hankkimiseen on minimaaliset, joten kuinka saadaan innostettua vapaaehtoisia toimijoiksi? Jos toiminnanohjaajiksi saataisiin opiskelijoita, olisi hyöty molemmiin puoliin: opiskelijat voisivat ohjata omaan alaan liittyvää toimintaa, saada ohjauskokemusta ja kerryttää opintopisteitä kun taas Kontioniemen vastaanottokeskukseen saataisiin osaavia ja innokkaita ohjaajia ilman palkkakustannuksia.

Maahanmuuttajan kotoutumista helpottavat sosiaaliset suhteet, sosiaalinen aktiivisuus sekä tunne yhteiskunnan osallisuudesta. Kun maahanmuuttajalla on mahdollisuus osallistua, tarjoutuu hänelle myös mahdollisuus tutustua uusiin ihmisiin, luoda suhteita, oppia kieltä sekä kokea itsensä hyväksytyksi. Maahanmuuttajien osallisuuden tukeminen onkin tärkeää ja siihen vaikuttavana tekijänä nähdään yhteiskunnan myönteinen suhtautuminen. (Pehkonen 2006, 38.) Näin ollen tämän tutkimuksen avulla on kerätty paljon tietoa, jonka avulla vapaa-ajan toimintaa aletaan organisoida asiakaslähtöisesti. Ohjatun toiminnan avulla turvapaikanhakijoiden mahdollisuudet sosiaalisten suhteiden, sosiaalisen aktiivisuuden ja tunne yhteiskunnallisesta osallisuudesta kasvaa ja kotoutuminen edistyy askel askeleelta.

Tämän tutkimuksen valossa voidaan todeta Kontioniemen vastaanottokeskuksen asukkaiden olevan motivoituneita ja heiltä löytyy kiinnostusta sekä aktiivisuutta tutustua suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan ja opiskella tämänhetkisen asuinmaansa kieltä. Kuitenkin kotoutuminen vaatii oman aikansa. Näin ollen kotoutumista tukevia toimenpiteitä, kuten ohjattua vapaa-ajan toimintaa, olisi hyödyllistä järjestää jo vastaanottokeskuksessa asumisen aikana.

5 LOPUKSI

Opinnäytetyöni on nyt valmis. Puoli vuotta pitkäjänteistä työskentelyä on vierähtänyt aivan hetkessä. Aluksi aiheenvalinta askarrutti ja pohdinkin sitä pidemmän aikaa, mutta Matkalla monikulttuuriseen yhteisöllisyyteen - kehittämishankkeen myötä ajatus selkeni ja Kontioniemen vastaanottokeskuksesta tarjottu aihe sopi minulle todella hyvin. Opinnäytetyön aiheena ja toteutusympäristönä vastaanottokeskus on haas-

teellinen kulttuurierojen ja yhteisymmärryksen näkökulmasta. Kuitenkin aiheena Kontioniemen vastaanottokeskuksen asukkaiden vapaa-ajantoiveiden kartoittaminen oli erittäin ajankohtainen ja henkilökohtaisesti mielenkiintoinen, ja tämä antoi voimaa tehdä tutkimuksen alusta loppuun saakka.

Prosessin aikana koin epävarmuuden tunteita ja mielessäni pyöri ajatuksia osaamattomuudestani. Kannustava ja odottava ilmapiiri Kontioniemessä sekä opinnäytetyön ohjaajan ja vertaisryhmän palaute antoi uskoa omiin kykyihini. Kun tutkimus eteni pala palalta, oli helpotus huomata, että todella pystyn tähän ja tämä onnistuu.

Tutkimuksen toteuttaminen oli erittäin mielenkiintoista, tunteita ja ajatuksia herättävää. Kuinka moni kantaväestöstä miettii turvapaikanhakijoiden tilannetta ja heidän elämänsä mielekkyyttä? Vai miettiikö kukaan? Monet kerrat olen itse miettinyt, että jos minulla olisi mahdollisuus / resursseja, toteuttaisin vastaanottokeskukseen ohjattua toimintaa, jolla parantaisin turvapaikanhakijoiden elämänlaatua ja lisäisin heidän aktiivisuuttaan. Tekisin edes pienen parannuksen heidän oloihinsa ja mahdollisesti sytyttäisin toiminnan avulla kipinän paremmasta tulevaisuudesta.

Lähdin hakemaan vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Miten Kontioniemen vastaanottokeskuksen asukkaat viettävät vapaa-aikaansa?
2. Miten Kontioniemen vastaanottokeskuksen asukkaat haluaisivat vapaa-aikaansa viettää?
3. Millaiseen konkreettiseen toimintaan Kontioniemen vastaanottokeskuksen asukkaat haluaisivat osallistua?

Mielestäni onnistuin opinnäytetyössäni vastaamaan näihin kysymyksiin, sillä tutkimuksen avulla saatiin kerättyä täsmätietoa, jonka merkitys ohjatun vapaa-ajanvieton organisoinnissa on suuri.

Aiheeseen soveltuvaa kirjallisuutta etsiessäni löysin teoksen Ikkunat auki – Pakolaisuuden käsikirja ja luettuani sen tulini siihen tulokseen, että olisi hyvä, jos yli 18 – vuotiaille turvapaikanhakijoillekin olisi olemassa samantyylinen käsikirja, johon on

koottu tietoja esimerkiksi harrastusmahdollisuuksista. Tällaisen käsikirjan avulla sopeutuminen ja tiedon saaminen helpottuisi. Toki turvapaikanhakijoille ja maahanmuuttajille on tehty erilaisia kotoutumista edistäviä käsikirjoja, mutta mielestäni olisi vielä tarvetta kohdennetulle käsikirjalle, jossa esimerkiksi Kontioniemen vastaanottokeskuksen asukkaille esiteltäisiin asumista Joensuun seudulla, harrastusmahdollisuuksia, järjestöjä ja eri alan toimijoita.

Alan kirjallisuutta lukiessani kiinnitin huomioni myös siihen, kuinka kotoutuminen liitetään liian usein vain työllistymiseen ja työelämään. Minulle tuli tunne, että työllistymistä pidetään lähes ainoana kotouttamisen välineenä ja kotoutumista pidetään onnistuneena, kun maahanmuuttaja pääsee kiinni uuden asuinmaansa työelämään. Varsinkin tällä hetkellä vallitsevan taloudellisen taantuman aikana olisi hyvä kiinnittää huomiota myös muihin kotouttamisen välineisiin ja lähteä rakentamaan turvapaikanhakijan tai maahanmuuttajan kotoutumista pienistä hyvinvointiin vaikuttavista asioista, kuten ohjatusta vapaa-ajan toiminnasta.

Helsingin kaupungin tietokeskus on tehnyt useita tutkimuksia maahanmuuttajia, heidän kotoutumisestaan ja vapaa-ajastaan sekä kulttuuripalveluista. Lukiessani näitä tutkimuksia huomasin niiden painottuvan juuri maahanmuuttajiin, jo turvapaikkastatuksen tai oleskeluluvan saaneisiin. Tutkimuskenttää tulisi laajentaa turvapaikanhakijoihin ulottuvaksi, sillä mielestäni he ovat jollakin asteella väliinpuotoajia kotouttamista ajatellen. Ymmärrettävää on, että resurssit ovat rajalliset, mutta asuminen vastaanottokeskuksissa ja päätöksen odottaminen turvapaikanhakijana voi venähtää pidempiaikaiseksi. Tässä olisi mielestäni hyvä paikka toteuttaa kotouttamista edes jollakin asteella, eikä pitäisi ajatella, että työ voi mennä hukkaan turvapaikanhakijan saadesa kielteisen päätöksen. Jokaisen ihmisen hyvinvointi ja mielekäs elämä ovat tärkeitä asioita, joten pienikin panostaminen voi saada muutoksia aikaan.

Kaiken kaikkiaan tämä tutkimus oli hyvä alku Kontioniemen vastaanottokeskuksen vapaa-ajantoimintojen parantamiseksi. Tulevaisuudessa jatkotutkimuksille löytyy varmasti tilausta, kun halutaan selvittää toteutuneen toiminnan mielekkyyttä ja sen hyödyllisyyttä sopeutumiselle.

LÄHTEET

Painetut lähteet:

Alitolppa-Niitamo, Anne 1994. Kun kulttuurit kohtaavat. 2. painos. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset.

Cantell, Matti (toim.) 2000. Monikulttuurisen nuorisotyön käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8.painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Forsander, Annika & Ekholm, Elina & Hautaniemi Petri (toim.) 2001. Monietnisyyt, yhteiskunta ja työ. Helsinki: Palmenia-kustannus.

Frisk, Outi & Tulkki, Heikki 2005. Kulttuuriavain. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. 13. – 14., osin uudistettu painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Joroinen, Tuula (toim.) 2009. Maahanmuuttajien vapaa-aika ja kulttuuripalvelut pääkaupunkiseudulla. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kankaansivu, Kirsi 2007. Punainen Risti. Kuopio: UNIpress Ab Oy.

Launiala, Annika 1998. Muu maa mustikkako: suomalaisena kulttuureja kohtaamassa. Helsinki: Ulkoasiainministeriö.

Lepola, Outi (toim.) 2002. Koto-maana Suomi. Kertomuksia maahanmuutosta 1999-2001. Helsinki: Työministeriö ja Edita Publishing Oy

Mikkola, Pirjo 2001. Kahden kulttuurin taitajaksi. Maahanmuuttajaoppilaan monikulttuurinen identiteetti, tavoitteet ja toiminta. Turun yliopiston julkaisu C 171. Turku: Painosalama Oy.

Mikkonen Anna 2005. Työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat maahanmuuttajat: kokemuksia kotouttamistoiminnasta. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, Anne & Söderling, Ismo & Fågel, Stina (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Moallin, Mohamed 2005. Islam ja perhe. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, Anne & Söderling, Ismo & Fågel, Stina (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Nerweyi, Faik 1991. Kurdit. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Paananen, Risto 2009. Kotoutumiskaari piirtää reitin uuteen maahan. Monitori 4/2009, 6.

Pehkonen, Aini 2006. Maahanmuuttajan kotikunta. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Perhoniemi, Riku & Jasinskaja-Lahti, Inga 2006. Maahanmuuttajien kotoutuminen pääkaupunkiseudulla. Seurantatutkimus vuosilta 1997-2004. Helsinki: Helsingin kaupungin hankintakeskus.

Reijonen, Lasse 2001. Ikkunat auki. Pakolaisnuoren käsikirja. Joensuu: Joensuun yliopiston paino.

Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 1995. Sosiaalityö vastaanottokeskuksessa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Suihkonen, Minna 2009. Suojelua Suomesta. Turvapaikanhakija on eri asia kuin pakolainen. Monitori 3/2009, 6-7.

Uusikylä, Petri & Tuominen, Anniina & Reuter, Niklas & Mäkinen, Anna-Kaisa 2005. Kannattaako kotoutumiskoulutus? Maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen arviointi. Helsinki: Hakapaino Oy.

Virtanen, Mervi 2002. Miksi kotouttamislaki? Lain synty ja seuraukset. Teoksessa Lepola, Outi (toim.) Koto-maana Suomi. Kertomuksia maahanmuutosta 1999-2001. Helsinki: Työministeriö ja Edita Publishing Oy, 18-24.

Varjonen, Sirkku 2007. Elämää ja akkulturaatiota. Tapaustutkimus maahanmuuttajan elämäntarinasta. Psykologia 4/2007, 263-275.

Painamattomat lähteet:

Eurodac 2009. "Eurodac-järjestelmä". Viitattu 2.5.2010.

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/l33081_fi.htm

Finlex1 2010. "Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 9.4.1999/493". Viitattu 29.4.2010.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990493>

Finlex2 2010. "Ulkomaalaislaki". Viitattu 28.4.2010.

[http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20040301?search\[type\]=pika&search\[pika\]=ulko-maalaislaki](http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20040301?search[type]=pika&search[pika]=ulko-maalaislaki)

Finlex3. 2010. "Ulkomaalaislaki. Luku 6.". Viitattu 28.4.2010.

[http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20040301?search\[type\]=pika&search\[pika\]=ulko-maalaislaki](http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20040301?search[type]=pika&search[pika]=ulko-maalaislaki)

Finlex4 2010. "Yhdenvertaisuuslaki". Viitattu 29.4.2010.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040021>

Ihmisoikeudet1 2010. "Kuka on turvapaikanhakija?". Viitattu 21.2.2010.
<http://www.ihmisoikeudet.net/siirtolaisuus/kuka-on-turvapaikanhakija>

Ihmisoikeudet2 2010. "Geneven pakolaissopimus". Viitattu 3.5.2010.
<http://www.ihmisoikeudet.net/siirtolaisuus/geneven-pakolaissopimus>

Kuronen, Ari 2010. Kontioniemen vastaanottokeskuksen toiminnan ja pakolaistoiminnan perusteet ja periaatteet 25.1.2010. Kontioniemi: Vastaanottokeskus.

MANU Maahanmuuttoasioiden toimintakäsikirja1 2010. "Vastaanotto toiminnan tavoitteet". Viitattu 20.2.2010.
<https://manu.migri.fi/public/default.aspx?nodeid=8743>

MANU Maahanmuuttoasioiden toimintakäsikirja2 2010. "Vastaanottopalvelut". Viitattu 20.2.2010.
<https://manu.migri.fi/public/default.aspx?nodeid=8747>

Maahanmuuttovirasto1 2010. "Kansainvälinen suojele". Viitattu 18.4.2010.
<http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?path=8,2476,2537>

Maahanmuuttovirasto2 2010. "Muutoksenhaku". Viitattu 18.4.2010.
<http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?path=8,2476,2537,2547>

Plym-Rissanen, Leena 2010. "Kulttuurishokki". Viitattu 5.5.2010.
http://www.uraverkko.net/kulttuuriguru/K_artikkeli2.html

Sisäasiainministeriö1 2010. "Maahanmuuttosanakstoa ja tilastotietoja". Viitattu 11.4.2010.
<http://www.intermin.fi/intermin/home.nsf/pages/0BA8FB29A87335EAC225767E00495CCD?opendocument>

Sisäasiainministeriö2 2010. "Kotouttaminen". Viitattu 24.4.2010.
<http://www.intermin.fi/intermin/home.nsf/pages/4B352409EF53530FC22575E1001F5DA2>

Suomen Punainen Risti 2010. "Apua ja tukea: Maahanmuuttajan tuki". Viitattu 15.4.2010.
http://www.redcross.fi/apuajatukea/maahanmuuttajientuki/vastaanottokeskukset/fi_FI/index/

Työministeriö 2007. "Turvapaikanhakijana Suomessa". Viitattu 17.4.2010.
http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/04_maahanmuutto/07_aineistot_kirjasto/01_esitteet/tpsuomi/tpsuomi_fin.pdf

LIITTEET

LIITE 1. Opinnäytetyön haastattelu 3/2010.

Opinnäytetyön haastattelu

Tutkimuskysymykset:

1. Miten Kontioniemen vastaanottokeskuksen asukkaat viettävät vapaa-aikaansa?
2. Miten Kontioniemen vastaanottokeskuksen asukkaat haluaisivat vapaa-aikaansa viettää?
3. Millaiseen konkreettiseen toimintaan Kontioniemen vastaanottokeskuksen asukkaat haluaisivat osallistua?

Taustatiedot (vastaanottokeskuksen asukastietokannasta):

- haastateltavan nimi haastatteluvasta
- syntymävuosi
- kotimaa
- kulttuuritausta
- Suomessa oloaika
- kielitaidot

Alakysymykset teemoittain:

a) vapaa-ajantoiminnan merkitys, tärkeys ja mielekkyys

- Mitä harrastuksia sinulla on? / Mitä teet vapaa-ajallasi?
- Mitä harrastit/teit vapaa-ajallasi kotimaassasi? Onko siihen tul-
lut muutoksia Suomeen tulon myötä?
- Osallistutko tällä hetkellä johonkin vapaa-ajan toimintaan? Mi-
hin?
- Onko vapaa-ajan aktiviteetit sinulle tärkeitä? Miksi on/miksi ei?

- Mikä vapaa-ajan toiminnasta tekee mielekästä?
- Miten koet erilaisiin toimintoihin osallistumisen?
- Auttaako vapaa-ajan toiminta sopeutumisessa Suomeen? Millä tavoin? (ystävyyssuhteiden luominen, kielen oppiminen, Suomen kulttuurin oppiminen). Kerrotko esimerkkejä.

b) osallistumisen ehdot ja esteet

- Mikä on oman kulttuuri/etnisen taustasi merkitys toimintaan osallistumisessa?
- Miten toimintaan osallistuminen olisi helppoa/helpointa?
- Minkälainen toiminta sinua kiinnostaa (avoin/vain vastaanotto-keskuksen asukkaille suunnattu/tapahtumat)? Miksi?

c) vapaa-ajan toiminnan organisointi

- Milloin toimintaa olisi hyvä järjestää? Kellon aika/viikonpäivä? Miksi?
- Missä toimintaa olisi paras järjestää (vastaanottokeskuksen tiloissa/muualla/missä)? Miksi (praktinen/käytännöllinen syy)? Perustele.
- Haluaisitko itse olla suunnittelemassa ja toteuttamassa toimintaa? Minkälaista?
- Onko suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistuminen sinulle tärkeää? Osallisuus?
- Jatkokysymys edellisiin: Jos haluaisit olla mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa toimintaa, miten se voitaisiin organisoida/järjestää käytännössä? Ideoita, esimerkkejä.

d) järjestäjätaho ja ohjaaja

- Kuka tai mikä taho olisi mielestäsi hyvä toiminnan järjestäjä (esimerkiksi vastaanottokeskuksen työntekijä/harjoittelija/ulkopuolinen taho/joku muu)? Miksi?
- Minkälainen toiminnan ohjaajan tulisi olla (esimerkiksi asiantuntija/harrastelija/samaa sukupuolta oleva/luonteeltaan)?
- Minkälainen olisi ”ihanneohjaaja”? Mitä odotat häneltä? Miksi?
- Onko sinulla tietoa eri järjestöjen toiminnasta?
- Jos on, niin minkälaista tietoa?
- Kiinnostaisiko sinua jonkun tietyn järjestön toimintaan osallistuminen? Mihin?
- Onko sinulla tietoa Kontiolahden/Joensuun alueen vapaa-ajan toiminnan mahdollisuuksista?
- Minkälaista tietoa haluaisit Kontiolahden/Joensuun alueen vapaa-ajan toiminnasta?

<p>Tietoa Kontioniemen vastaanottokeskuksesta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suomen Punaisen Ristin ylläpitämä vastaanottokeskus • perustettu maaliskuussa 2009 • 160 paikkainen yksikkö, jonka asukastilanne elää päivittäin • useita eri kansalaisuuksia, kuten Somalia, Irak, Venäjä, Albania, Nigeria.. • sijaitsee luonnon keskellä, 20 kilometriä Joensuusta pohjoiseen 	<p>Ota yhteyttä:</p> <p>Kontioniemen vastaanottokeskus Kontioniementie 62 a 80780 Kontioniemi puh: 040 181 0925 fax: 013 732 070 sähköposti: koi.vok@vokki.fi</p>	<p>Kiinnostaako sinua monikulttuurisuus?</p> <p>Kiinnostaako sinua vapaaehtoistyö?</p> <p>Onko sinulla osaamista, jonka haluaisit jakaa muillekin?</p> <p>Haluatko saada ohjauskokemusta?</p>
---	---	---

<p>Minkälaista toimintaa halutaan?</p> <ul style="list-style-type: none"> • kaikille avointa toimintaa <ul style="list-style-type: none"> • käsityöt • ompeleminen • ruoanlaitto • ulkoilu • jalkapallo • lentopallo • kickboxing • uinti • biljardi • taitojen ja tietojen vaihtamista kantavaestön kanssa • ammattiin valmentavia taitoja kartuttava toiminta • suomalaisiin kouluihin ja opiskeluun tutustuminen <ul style="list-style-type: none"> • keskusteleminen: politiikka ja talous, suomen kieli ja kulttuuri <p>Jos sinulla on osaamista jossakin näistä toiminnoista, ota yhteyttä!</p>	<p>Hyvä ohjaaja on..</p> <p>avoin uusille kulttuureille</p> <p>kekseliäs</p> <p>innostava</p> <p>sosiaalinen</p> <p>aito ja uskottava</p> <p>empaattinen</p> <p>Sinulla on osaamista siinä, mitä haluat ohjata</p> <p>Uskallat ottaa haasteita vastaan</p> <p>Olet oma itsesi!</p>
--	--